

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2018 m. kovo 1 d. Nr. 8D-108 (16.12)

Vilnius

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

2017 metų meteorologinės sąlygos žemės ūkiui buvo itin nepalankios. Ilgalaikės liūtys daugelyje Lietuvos savivaldybių padarė didelę žalą pasėliams, dalis pasėlių liko nenuimta. Žiemkenčių sėją labai apsunkino permirkę dirvos ir žema oro temperatūra. Dėl prarastų pajamų ūkininkai patyrė didelių nuostolių. Vyriausybei 2017 m. spalio pradžioje paskelbus ekstremaliąją situaciją šalyje, Lietuva kreipėsi į Europos Komisiją (EK), prašydama padengti nuo liūčių nukentėjusių žemdirbių nuostolius. EK priėmė sprendimą skirti 9,1 mln. Eur Europos Sąjungos (ES) paramos nuo liūčių nukentėjusiems Lietuvos ūkininkams, paramos lėšas leidžiama papildyti iki tokio pat dydžio nacionalinėmis priemokomis. Taip pat Žemės ūkio ministerija pateikė paraišką EK dėl lėšų Lietuvai skyrimo iš ES Solidarumo fondo. Paraiška šiuo metu svarstoma.

Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją buvo 1,5 mėn. paankstintas 70 proc. tiesioginių išmokų avansų mokėjimas už 2017 m. deklaruotus žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus.

Rengiantis deryboms dėl ES bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) ateities įvairiuose ES lygio susitikimuose pristatant Lietuvos poziciją akcentuojama vienodų konkurencinių sąlygų tarp ES ūkininkų užtikrinimo svarba, kartu pabrėžiant, kad naujuoju finansiniu laikotarpiu būtina užbaigti tiesioginių išmokų (TI) konvergencijos procesą. Šios nuostatos įtvirtintos 2017 m. liepos 18 d. Briuselyje pasirašytoje bendroje Baltijos šalių ir Višegrado grupės žemės ūkio ministrų deklaracijoje.

2017 m. lapkričio 29 d. EK pristatė komunikatą „Maisto ir ūkininkavimo ateitis“, kuriame numatomos pagrindinės BŽŪP kryptys po 2020 m. Dokumentas apima planuojamus BŽŪP evoliucijos etapus – modernizavimą ir supaprastinimą bei derinimą su kitomis ES politikos kryptimis, siekiant išspręsti daugelį problemų, su kuriomis jau šiuo metu susiduria žemės ūkio sektorius, bei parengti politiką ateities iššūkiams. 2018 m. pirmajame pusmetyje numatomos išsamios ir detalios diskusijos Žemės ūkio ir žuvininkystės tarybos posėdžiuose dėl atskirų BŽŪP komunikato aspektų. Diskusijos dėl komunikato vyks ir kituose įvairaus lygio formatuose. Jų eigoje turėtų atsirasti daugiau aiškumo dėl BŽŪP įgyvendinimo po 2020 m.

Diskusijos dėl BŽŪP po 2020 m. yra glaudžiai susijusios su daugiametės finansinės programos (DFP) po 2020 m. klausimų svarstymu. Tai lygiagrečiai vykstantys, tarpusavyje susiję procesai. Pasiūlymus dėl DFP po 2020 m. EK numaćiusi pateikti 2018 m. gegužės mėn. pabaigoje. ES parama Lietuvos žemės ūkiui po 2020 m., jos apimtys priklausys būtent nuo derybų dėl DFP po 2020 m. (kuri apima ir BŽŪP finansavimo klausimus) rezultatų. Diskusijos dėl BŽŪP finansavimo apimčių (kaip ir kitų politikos sričių) vyksta ne žemės ūkio ministrų, o už biudžetą atsakingų finansų ministrų formatuose. Todėl Žemės ūkio ministerija DFP klausimų srityje glaudžiai bendradarbiauja su Finansų ministerija, kad bendrų pastangų dėka užtikrintų kuo palankesnes ES paramos sąlygas Lietuvos žemdirbiams.

Dėl klimato kaitos poveikio augalams ir pasėliams, pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių bei žemės ūkio produkcijos supirkimo kainų svyravimo rinkose, ūkininkai šiandien susiduria su padidėjusia ekonomine ir aplinkos rizika, todėl vienas svarbiausių BŽŪP patobulinimų yra susijęs su rizikos valdymo priemonėmis. Rizikos valdymo priemonių taikymas taip vadinamo *Omnibus* reglamento rėmuose tapo patrauklesnis, kadangi sumažinta nuostolių riba, t. y. parama gali būti skiriama, kai nuostoliai viršija 20 proc. ūkininko vidutinių metinių praėjusių trejų metų laikotarpio pajamų (buvo nustatyta 30 proc. riba). Padidintas paramos intensyvumas rizikos valdymo priemonėms nuo 65 proc. iki 70 proc. Leidžiama finansuoti sektorines pajamų stabilizavimo priemones, nuostolių skaičiavimui taikyti indeksus, atsirado galimybė teikti paramą tarpusavio pagalbos fondų ar pajamų stabilizavimo priemonių pradiniam kapitalui ar metiniam įmokų į fondus papildymui.

Tęsiant pasirengimą Lietuvos narystei Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO) parengti reikiami teisės aktų projektai, šalinantys kliūtis Lietuvai 2018 metais tapti EBPO nare (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio 3 dalies įgyvendinimo konstitucinio įstatymo 4 ir 16 straipsnių pakeitimo konstitucinį įstatymą Lietuvos Respublikos Seimas priėmė 2018 m. sausio 12 d.).

Kiaulienos sektorius vis dar yra veikiamas afrikinio kiaulių maro (AKM), todėl ieškoma priemonių, kuriomis būtų užkirstas kelias AKM plitimui bei sušvelnintas jo neigiamas poveikis kiaulių augintojams. AKM yra bendra ES ir kitų Europos šalių problema, kuri gali būti išspręsta tik bendrų pastangų dėka.

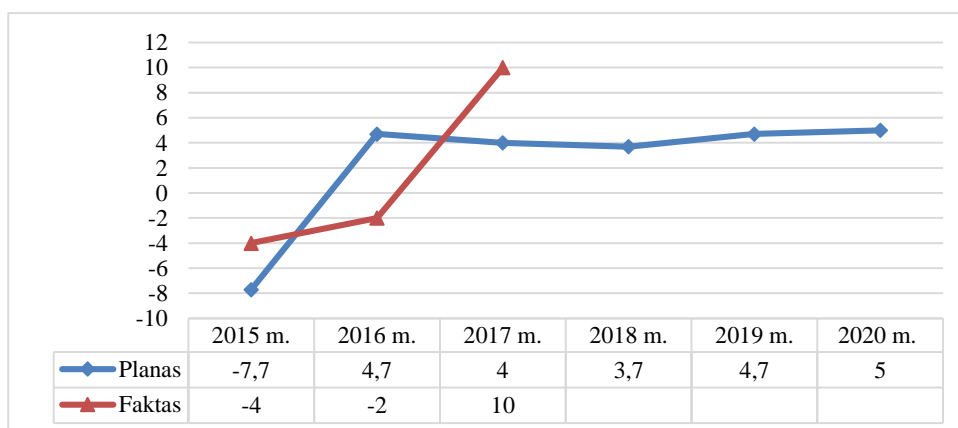
1 strateginis tikslas – užtikrinti ilgalaikę konkurencingo žemės ir maisto ūkio plėtrą, skatinti įvairesnę ekonominę veiklą kaime, bioenergetikos plėtrą, aplinką sauganti ir puoselėjanti ūkininkavimą.

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas	Faktiškai panaudota	
01 001	Žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros skatinimas	979 357	988 125,9	938 666,4	95,0
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		778 518,0	778 518,0	729 542,5	93,71

Informacija apie 1 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes (atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių):

1 grafikas. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

2014–2016 m. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertė mažėjo. Tai lėmė eksporto sumažėjimas į trečiąsias šalis (nuo 2014 m. Rusijos įvestas pieno produktų, mėsos ir jos gaminių, žuvies ir jos gaminių importo embargas) bei dėl išaugusios šių produktų pasiūlos pasaulyje sumažėjusios jų eksporto kainos.

Žemės ūkio ministerija deda pastangas padidinti eksporto apimtį, atveriant naujas rinkas lietuviškų žemės ūkio ir maisto produktų eksportui. Kartu su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Valstybine augalininkystės tarnyba ir Lietuvos diplomatinėmis tarnybomis pavyko įveikti prekybos barjerus bei tarptautinės prekybos kliūtis ir 2017 metus galima įvardinti kaip proveržio metus – buvo patvirtinti ir išduoti leidimai eksportuoti produktus į 11 šalių: Meksika (pienas ir pieno produktai); Kanada (kiaušiniai ir kiaušinių produktai); Japonija (paukštiena, jautiena ir grūdinės kultūros); Alžyras (pienas ir pieno produktai, pusgaminiai ir gaminiai (raudona mėsa), šviežia, atšaldyta, užšaldyta galvijiena); Bosnija ir Hercegovina (paukštiena); Naujoji Zelandija (pienas ir pieno produktai, sudėtiniai šaldyti produktai); Jungtiniai Arabų Emyratai (mėsa ir mėsos produktai, kiaušiniai ir jų produktai); Omanas, Indonezija, Egiptas (grūdinės kultūros); Pietų Korėja (daržovės). Auga lietuviškos produkcijos eksportas į Japoniją, kuri yra didžiausia pagal pinigine vertę maisto rinka pasaulyje. Siekiant suintensyvinti darbą su Japonijos atsakingomis institucijomis dėl naujų eksporto leidimų gavimo, optimizuotas žemės ūkio atašė geografinis išsidėstymas įsteigiant žemės ūkio atašė Japonijoje pareigybę.

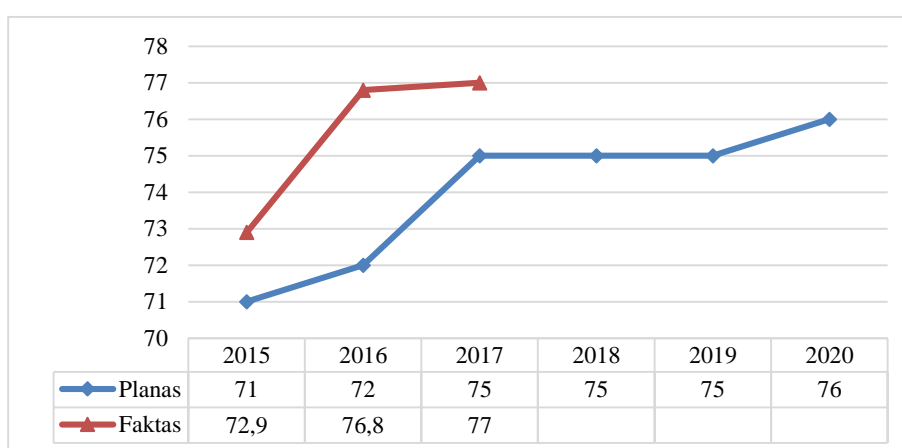
Pieno produktų eksportas labiausiai išaugo į Lenkiją, Vokietiją ir Italiją, nuo 2017 m. Lietuvos įmonės pieno produktus pradėjo eksportuoti į Kiniją.

Siekiamo, kad į rinkas, kurios jau atrastos, galėtume eksportuoti ne vieną atskirą produktą ar produktų grupę, o kelis produktus ar jų grupes.

2017 m. Žemės ūkio ministerija organizavo Lietuvos žemės ūkio ir maisto pramonės subjektų dalyvavimą tarptautinėse parodose, verslo misijose ir kituose su eksporto plėtra susijusiuose renginiuose Amerikoje, Indijoje, Japonijoje, JAE, Kinijoje, Nyderlanduose, Slovėnijoje, Vokietijoje, kompensuodama dalį jų patirtų išlaidų. Lietuvos ūkio subjektai taip pat skatinami aktyviai dalyvauti ES žemės ūkio ir maisto produktų informavimo ir pardavimų skatinimo programose su galimybe gauti finansinę paramą.

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, 2017 m. žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertė, palyginti su 2016 m., padidėjo 10 proc. punktų. Iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 4 824,5 mln. Eur arba 10 proc. daugiau nei 2016 m., importuota – už 3 782,8 mln. Eur arba 11 proc. daugiau. Teigiamas prekybos balansas 2017 m. sudarė 1 041,7 mln. Eur ir, palyginti su 2016 m., išaugo 6,6 proc. 2017 m. žemės ūkio ir maisto produktų eksportas sudarė 18,3 proc. viso šalies prekių eksporto. 2018–2020 m. planuojamas nuoseklus 4–5 proc. kasmetinis žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertės augimas.

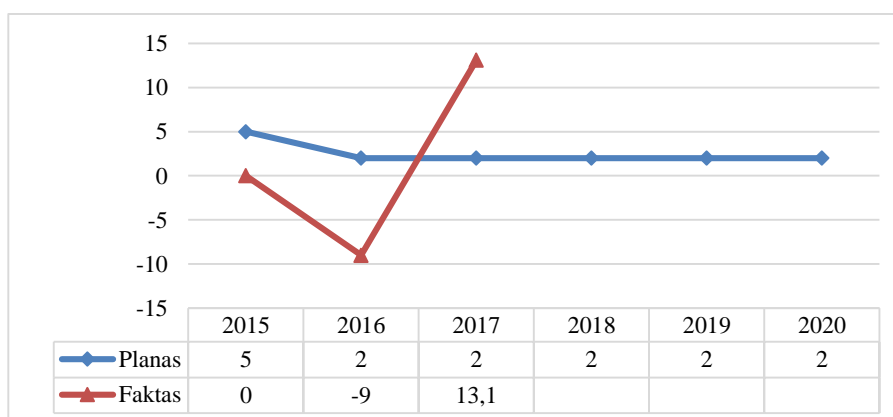
2 grafikas. Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

Per pastaruosius penkerius metus užimtumo lygis kaime padidėjo daugiau kaip 6 proc. punktais. Išaugus pramonės bei paslaugų sektoriuose dirbančių kaimo gyventojų daliai, sumažėjo dirbančiųjų žemės ūkio sektoriuje. Pastebėtina, kad Lietuvos kaimo vietovėse nuo 2012 metų nuolat didėjo labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių skaičius (2016 m. palyginti su 2012 m., jų skaičius išaugo beveik 40 proc.). Pagal ekonominės veiklos rūšis šių įmonių tarpe dominuoja paslaugų įmonės (prekyba, transporto ir saugojimo, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugos). Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalies didėjimui didelę įtaką turėjo Žemės ūkio ministerijos teikiama Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų ir 2014–2020 metų programų parama priemonėms, skirtoms kaimo ekonomikai įvairinti. Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis iš visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, 2017 m. sudarė 77 proc. ir turi tendenciją toliau didėti.

3 grafikas. Biodegalų gamybos pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

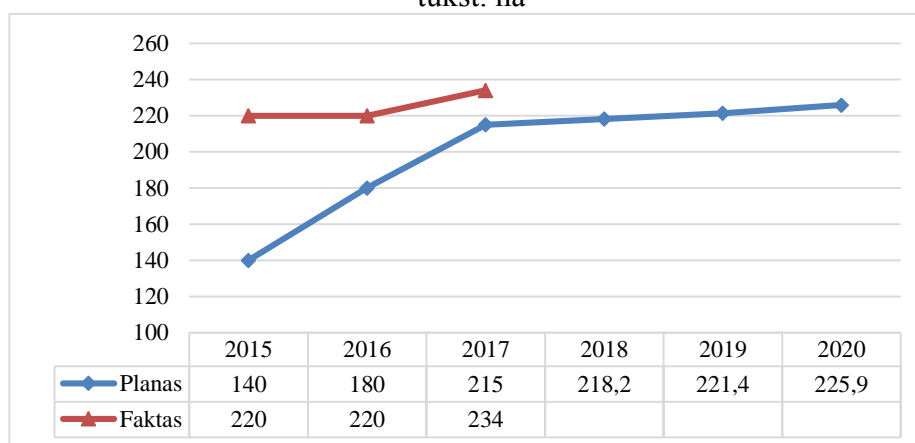
Šaltinis: Įmonių duomenys

Pagal biodegalus Lietuvoje gaminančių įmonių pateiktus duomenis, 2017 m. pagaminta 13,1 proc. daugiau biodegalų, nei 2016 m., nes įmonės padidino gamybos pajėgumus (planuota kriterijaus reikšmė viršyta 11 proc. punktu).

Rapsų aliejaus, skirto rapsų metilo (etilo) esterui gaminti, gamintojams, rapsų metilo (etilo) esterio gamintojams, gaminantiems rapsų aliejų, skirtą rapsų metilo esterui gaminti, ir dehidratuoto etanolio gamintojams, atitinkantiems nustatytus tinkamumo kriterijus, teikiama valstybės pagalba, kompensuojant dalį žaliavos įsigijimo (išauginimo) išlaidų.

Biodegalų gamybos iš rapsų ir grūdų apimčių plėsti nenumatoma. EK pakeitė savo požiūrį į biodegalų gamybą. Pagal EP ir ET ILUC direktyvą (ES) 2015/1513 (dėl netiesioginio žemės paskirties keitimo, susijusio su biodegalais ir skystaisiais bioproduktais) tradicinių (pirmos kartos) biodegalų gamybą iš rapsų ir javų grūdų siūloma riboti ir įskaičiuoti į 10 proc. planinį biodegalų rodiklį tik 7 proc. šių biodegalų. Likusius 3 proc. turėtų sudaryti pažangūs (antros kartos) biodegalai, kurie turi būti gaminami iš žemės ūkio ir medienos atliekų. Tuo siekiama mažinti neigiamą biodegalų gamybos įtaką maisto produktų balansui ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus.

4 grafikas. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose, tūkst. ha

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys

2015–2016 m. sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose išaugo ir planuotos kriterijaus reikšmės buvo ženkliai viršytos. Tam įtakos turėjo šios priežastys: pareiškėjai, kuriems baigėsi prisiimtų įsipareigojimų laikotarpis pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonės „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ programą „Ekologinis ūkininkavimas“, galėjo prisiimti naujus įsipareigojimus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“. Šios priemonės įgyvendinimo taisyklėse pareiškėjams buvo sudaryta galimybė didinti deklaruotus plotus, taip pat pareiškėjai galėjo deklaruoti naujus plotus ir prisiimti naujus įsipareigojimus paramai už sodus, uogynus, daržoves ir bulves gauti. Pareiškėjams, nusprendusiems dalyvauti Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonėje „Ekologinis ūkininkavimas“ ir gauti kompensacines išmokas, numatytas įsipareigojimas sertifikuoti plotus pagal ekologiinei gamybai keliamus reikalavimus, nustatytus Ekologinio žemės ūkio taisyklėse.

Ekologinis ūkininkavimas Lietuvoje, pastaraisiais metais sparčiai augęs ir populiarėjęs, stabilizavosi. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologinės gamybos ūkiuose 2017 m., palyginti su 2016 m. padidėjo 14 tūkst. ha, planuota kriterijaus reikšmė viršyta 8,8 proc. Numatoma, kad ir ateityje šie plotai palaipsniui didės.

1 strateginio tikslo siekiama įgyvendinant ES BŽŪP priemones:

Tiesioginėmis išmokomis remiami ūkiai, siekiant palaikyti jų pajamų lygį bei skatinant puoselėti viešąsias gėrybes (aplinkosaugą, kraštovaizdžio išsaugojimą ir kt.);

Įgyvendinama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa, skirta žemės ūkio sektoriaus konkurencingumui stiprinti, aplinkai ir kraštovaizdžiui tvarkyti, kaimo gyventojų gyvenimo sąlygoms gerinti, smulkiajam verslui auginti ir užimtumui kaime didinti;

Rinkos reguliavimo priemonės pastaruoju metu naudojamos daugiau kaip rinkos apsaugos priemonės esant sutrikimams rinkose ir yra žemės ūkio sektoriaus stabilumo garantas.

Tiesiogines išmokas 2017 m. sudarė:

Pagrindinė tiesioginė išmoka – išmoka iš ES lėšų, mokama pareiškėjui už deklaruotą plotą atitinkantį paramos teikimo reikalavimus einamaisiais metais pagal vienkartinės išmokos už plotus schemą; išmoka už pirmuosius hektarus – papildoma išmoka iš ES lėšų už nustatytą pareiškėjo deklaruotą žemės ūkio naudmenų pirmųjų (iki 30 ha) hektarų skaičių; žalinimo išmoka – papildoma išmoka iš ES lėšų už palankesnę aplinkos atžvilgiu žemės ūkio veiklą, mokama už plotą pareiškėjui, atitinkančiam žalinimo išmokos reikalavimus; išmoka jaunajam ūkininkui – papildoma išmoka iš ES lėšų, mokama už deklaruotą plotą pareiškėjui, atitinkančiam išmokos jaunajam ūkininkui reikalavimus; susietoji parama už plotą – papildoma parama iš ES lėšų, mokama tam tikrą žemės ūkio naudmenų plotą deklaruojančiam pareiškėjui už daržovių, išskyrus bulves, auginimą uždarajame (šildomuose šiltnamiuose) ir atvirajame grunte, taip pat už vaisių, uogų, baltyminių augalų, cukrinių runkelių, sėklinių bulvių auginimą bei javų auginimą iš sertifikuotos sėklos; susietoji parama už gyvulius – susietoji parama už pienines karves, mėsinius galvijus ir mėsines avis, pieninių veislių bulius, pienines ožkas.

Iki 2017 m. liepos 3 d. buvo pateiktos 130 578 paraiškos, deklaruotas 2 894 tūkst. ha plotas. Lyginant su 2016 m., deklaruota apie 3 tūkst. ha mažiau pasėlių ir žemės ūkio naudmenų, paraiškų skaičius sumažėjo 4,65 proc.

Žemės ūkio ministro 2017-09-15 įsakymu Nr. 3D-585 patvirtinti tiesioginių išmokų avansų iki 70 proc. dydžiai pagal schemas, žemės ūkio ministro 2017-11-14 įsakymu Nr. 3D-728 patvirtinti tiesioginių išmokų ir dalies susietosios paramos už deklaruotus plotus dydžiai už 2017 m.: pagrindinė išmoka – 62,78 Eur už ha, išmoka už pirmuosius hektarus, kuri mokama už pirmuosius 30 ha – 56,25 Eur už ha, išmoka jaunajam ūkininkui, kuri mokama už pirmuosius 90 ha – 45,82 Eur už ha, žalinimo išmoka – 49,22 Eur už ha, susietoji išmoka už baltyminių augalų plotus – 41,99 Eur už ha, susietoji išmoka už sertifikuota sėkla apsėtus javų plotus – 17,86 Eur už ha, susietoji išmoka už plotus, kuriuose auginami cukriniai runkeliai – 81,17 Eur už ha.

Pasibaigus susietosios paramos pagal atitinkamas schemas reikalavimų įvykdymo terminams ir nustačius reikalavimus atitinkantį plotą, žemės ūkio ministro 2017-12-14 įsakymu Nr. 3D-800 nustatyta susietoji išmoka už vaisius ir uogas – 225,55 Eur už ha; susietoji išmoka už daržoves, auginamas atvirajame grunte – 381,8 Eur už ha, susietoji išmoka už daržoves, auginamas uždarajame grunte (šildomuose šiltnamiuose) – 208,67 Eur už arą.

Už 2017 metus žemdirbiams iš viso priskaičiuota 467,07 mln. Eur tiesioginių išmokų, iš kurių jau išmokėta daugiau kaip 90 proc.

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos, EK patvirtintos 2015 m. vasario 13 d. sprendimu Nr. C(2015)842 (toliau – Programa), priemonėms skirta beveik 2 mlrd. Eur. Nuo Programos įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. pabaigos gauta 388 660 paraiškų, kuriose prašoma paramos suma – 1,567 mlrd. Eur. Patvirtintos 370 703 paramos paraiškos, kuriose nurodyta paramos suma 1,043 mlrd. Eur, išmokėta 747,3 mln. Eur (38 proc. Programai skirtų lėšų).

Per 2017 metus patvirtintos 82 196 sutartys, pagal kurias išmokėta 328,73 mln. Eur Programos paramos.

Paminėtini šie 2014–2017 m. pasiekti rezultatai, įgyvendinant Programą:

- Investicijas į žemės ūkio valdas atliko 2 228 ūkiai (pabaigė įgyvendinti projektus), išmokėta 175,6 mln. Eur paramos;
- Paremti (išmokėta visa skirta parama) 292 smulkūs ūkiai, o bendra investicijų suma šiems projektams įgyvendinti siekė beveik nei 4,3 mln. Eur. Iš viso parama buvo patvirtinta 808 smulkiems ūkiams;
- Įgyvendinti 93 projektai žemės ūkio vandentvarkos srityje, skirti susidėvėjusios laukų drenažo sistemų infrastruktūros atnaujinimui, o šioms veikloms įgyvendinti buvo išmokėta 26,5 mln. Eur;
- Patvirtintos 932 paraiškos, pagal kurias teikiama parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui ir siekiama prisidėti kartų kaitos žemės ūkyje palengvinimo bei palankesnių sąlygų ūkininkavimui sudarymo. Iš jų

259 jaunieji ūkininkai baigė įgyvendinti projektus, o viešosios išlaidos šiems projektams įgyvendinti siekė 14,7 mln. Eur;

- Įgyvendinus 31 projektą, kuriuo diegtos miškininkystės technologijos ir prisidėta prie miškų ūkio modernizavimo ir jų ekonominės vertės didinimo, buvo sukurtos 35 naujos darbo vietos;
- Paramą gavo 207 valdos, dalyvaujančios žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemose. Šia priemone siekiama didinti žemės ūkio produkcijos pridėtinę vertę;
- Įgyvendinta 20 projektų, skirtų investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą ir jų kokybės gerinimą. Viešosios išlaidos projektams siekė daugiau nei 5,4 mln. Eur;
- Paremta apie 3 tūkst. ekologinių ūkių, o šių ūkių plotas, kuriame buvo vykdomos ekologinio ūkininkavimo veiklos, siekia daugiau nei 223 tūkst. ha;
- Parama išmokėta daugiau nei 3 tūkst. ūkininkaujančių „Natura 2000“ teritorijose, o paremtas plotas siekė daugiau nei 31 tūkst. ha;
- Vietovėse su kliūtimis (1,21 mln. ha plote) ūkininkaujantiems asmenims – daugiau nei 72 tūkst. valdų valdytojų išmokėta beveik 216,7 mln. Eur ir taip prisidėta prie ūkininkavimo mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse skatinimo;
- Paramą miško įveisimui gavo 383 valdos, o apželdintos mišku žemės plotas siekė daugiau nei 2 tūkst. ha. Taip pat parama buvo mokama už anksčiau įveistą 22,5 tūkst. ha plote mišką;
- Įgyvendinti 1 938 asbestinių stogų dangos keitimo projektai kaimo vietovėse, pagal kuriuos išmokėta 2,8 mln. Eur paramos lėšų.

Programos įgyvendinimo poveikio šalies ekonominei ir(ar) socialinei situacijai vertinimas (vadovaujantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1303/2013 50 ir 54 straipsnių nuostatomis) bus atliekamas nepriklausomų vertintojų 2019 metais ir 2024 metais, atliekant Programos galutinį (*ex-post*) vertinimą.

2017 m. svarbiausi pokyčiai įgyvendinant Programą:

2016 m. gruodžio 12 d. EK išsiųstas Programos pakeitimas, kurį EK patvirtino 2017 m. vasario 14 d. sprendimu C(2017)1167. Pakeitimai yra susiję su kooperacijos plėtros skatinimu žemės ūkyje: praplėstas žemės ūkio veiklos apibrėžimas, nustatant, kad pripažintų žemės ūkio kooperatyvų veikla superkant ir realizuojant savo narių pagamintus žemės ūkio produktus taip pat yra priskiriama žemės ūkio veiklai. Tai reiškia, kad šie kooperatyvai turės galimybę kreiptis paramos pagal programos priemonę, skirtą investicijoms į žemės ūkio valdas; pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, investuojantiems į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą, numatyta galimybė taikyti didesnę (maksimaliai galimą) paramos intensyvumą – 50 proc. Be to, Programos pakeitime agrarinės aplinkosaugos priemonė papildyta nauja subveikla (daugiamečių žolių juostų įveisimas ariamoje žemėje).

2017 m. rugpjūčio 28 d. EK pritarė Programos pakeitimams, sudarantiems palankesnes sąlygas gauti paramą pagal miškų sektoriaus priemones.

Perskirsčius Programos lėšas iš I ramsčio (tiesioginių išmokų), 50 mln. Eur padidintas finansavimas Programos priemonėms „Ekologinis ūkininkavimas“ ir „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ir kitokių specifinių kliūčių“.

Priemonės „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ veiklos sritis „Parama smulkiesiems ūkiams“ sulaukė didžiulio susidomėjimo ir jai skirtos lėšos jau panaudotos, todėl priimtas sprendimas šiai veiklos sričiai skirti papildomai lėšų. 2017 m. rugsėjo – spalio mėn. įvyko paraiškų teikimas pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“. Šios paraiškos buvo renkamos pagal supaprastintą tvarką, t. y. nereikalaujant verslo plano kaip atskiro dokumento (verslo planas inkorporuotas į paraišką). Skirta 30 mln. Eur, pateikta 880 paraiškų, kuriose prašoma paramos suma yra 33,9 mln. Eur.

Praeitais metais pradėtos įgyvendinti Programos priemonės, kurios nebuvo įgyvendintos ankstesniais programavimo laikotarpiais (gamintojų grupių ir organizacijų įsteigimui skirta priemonė ir rizikų valdymo priemonė – draudimo įmokų už augalus, pasėlius ir gyvūnus kompensavimo).

Siekiant, kad parama būtų prieinama kuo didesniai pareiškėjų ratui, 2017 metais atlikti supaprastinimai Programos administravimo taisyklėse: nustatytas lankstesnis projektų, finansuojamų pagal Programos priemones, keitimas (leidžiama vieną kartą projekto įgyvendinimo metu keisti tinkamas finansuoti išlaidas), pakeista projektų vertinimo sistema, kuri užtikrins trumpesnį paraiškų

vertinimą (paraiškų atrankos vertinimo metu nustatomas baigtinis finansuotųjų projektų sąrašas, kuris yra galutinis).

Supaprastintos Programos priemonių įgyvendinimo taisyklių nuostatos, kad pagreitetų paramos administravimo procesas. Taip pat supaprastintos pirkimo procedūros: atsisakyta apklausos būdo, numatytos derybos. Projektų vykdytojams nereikia atlikti pirkimo procedūrų, kai prekių, paslaugų ar darbų pirkimo vertė lygi arba viršija 58 000 Eur be PVM.

2017 m. daugiau dėmesio buvo skiriama maisto tiekimo grandinės tobulinimui, į rinką tiekiamų produktų kokybės klausimams, rinkos reguliavimo priemonių efektyviam panaudojimui.

Įvertinus galimybes, įmonių potencialą ir uždavinius, siekiama pagerinti ministerijai pavaldžių įmonių veiklą, sumažinti jų išlaidų kaštus. Suplanuotos ir vykdomos ministerijos valdymo srities valstybės valdomų įmonių ir įstaigų pertvarkos.

Dedamos pastangos mažinti administracinę naštą ūkio subjektams. 2017 m. ministerijai parengus ir priėmus konkrečius teisės aktus, administracinę naštą žemės ūkio veiklos subjektams pavyko sumažinti daugiau kaip puse milijono eurų.

2 strateginis tikslas – sudaryti palankias sąlygas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui ir racionaliam jų panaudojimui.

2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

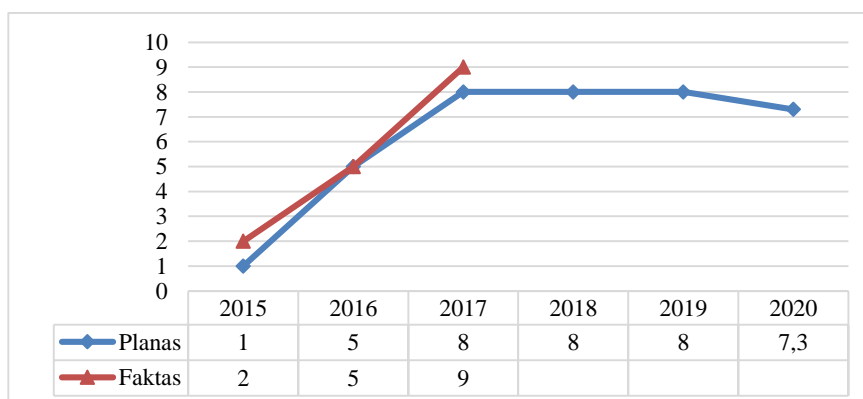
Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
02 001	Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas	23 995	21 233,5	9 512,5	44,80
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		15 810	15 810	4410,8	27,90

*02 001 programos „Žuvininkystės plėtra ir konkurencingumas“ asignavimai buvo sumažinti, nes metų eigoje sumažėjo lėšų poreikis paramai pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos priemones mokėti (nebuvo surinkta paraiškų, nukelti priemonių paraiškų surinkimo terminai, pareiškėjai pateikė mažiau paraiškų negu buvo planuota). Asignavimai perskirstyti į kitas programas.

**Nepanaudota 11 721 tūkst. Eur programai skirtų asignavimų. Nevisišką paramos lėšų (ES, bendrojo finansavimo ir valstybės biudžeto lėšų) įsisavinimą sąlygojo tai, kad vėliau, negu planuota pasirašytos paramos sutartys, vėliau pateikti mokėjimų prašymai, neįsigytas suplanuotas ilgalaikis turtas dėl vykdytos Žuvininkystės tarnybos pertvarkos. Taip pat lėšos buvo sutaupytos viešųjų pirkimų metu, priimtas sprendimas neatnaujinti LŽŪMPRA sistemos. Apmokėjus faktines išlaidas, susijusias su žemės ūkio srities institucijų valdymu, liko nepanaudota valstybės biudžeto lėšų. Nesurinktos visos planuotos pajamų įmokos.

Informacija apie 2 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes (atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių):

5 grafikas. Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

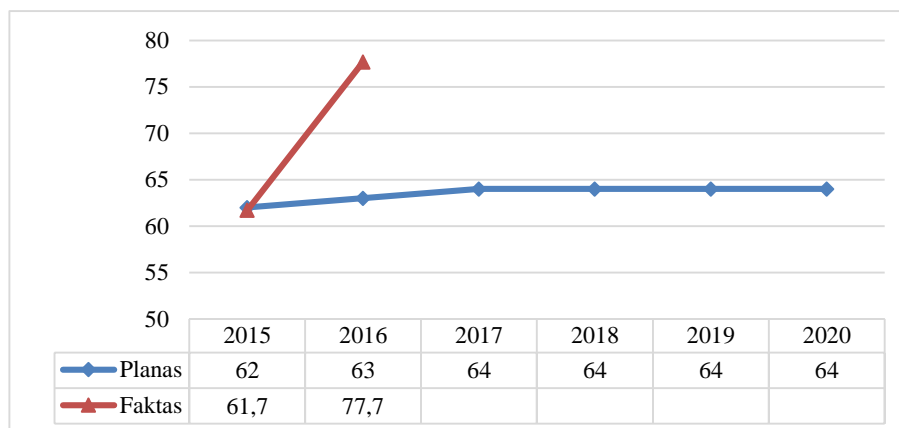

Šaltinis: ŽŪIKVC duomenys

Žuvininkystės produktų eksportas pastaraisiais metais išaugo. 2017 m. žuvininkystės produktų eksportas, palyginti su 2016 m., padidėjo beveik 9 proc. Planuota kriterijaus reikšmė viršyta 1 proc. punktu. Kasmet Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba teikia prašymus išduoti leidimus eksportuoti žuvininkystės produktus į eilę šalių. 2017 m. buvo pateikti prašymai išduoti leidimus žuvininkystės produktų eksportui į Jungtinius Arabų Emyratus ir Braziliją. Žuvininkystės produktų gamybos ir eksporto augimui turi įtakos ir ankstesnių metų investicijos į žuvų perdirbimo pramonę ir akvakultūros įmones iš ES lėšų.

6 grafikas. Pagamintų žuvininkystės produktų kiekis vienam šalies gyventojui, kg

Šaltinis: Žuvininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, ŽŪIKVC ir Lietuvos statistikos departamento duomenys

Pagamintų žuvininkystės produktų kiekis vienam šalies gyventojui yra gana didelis. 2015 m. vienam gyventojui buvo pagaminta 61,7 kg, 2016 m. – 77,7 kg, 2017 m. – 74,13 kg žuvininkystės produktų. Šis rodiklis 2017 m. šiek tiek mažesnis negu 2016 m., nes buvo nutraukta snieginų krabų žvejyba, bendras laimikis tolimuosiuose žvejybos rajonuose taip pat šiek tiek mažesnis. Iš viso per 2017 m. sužvejota apie 88 tūkst. t, užauginta 3,7 tūkst. t žuvų, o žuvų perdirbimo pramonės produkcija sudaro apie 119 tūkst. t.

2 strateginiam tikslui siekti patvirtinta Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programa (toliau – 2014–2020 metų veiksmų programa). Nuo 2014–2020 metų veiksmų programos įgyvendinimo pradžios iki 2017 m. gruodžio 31 d. iš viso gautos 229 paramos paraiškos ir prašoma paramos suma – 42,59 mln. Eur (iš jų 33,172 mln. Eur ES lėšos). Iš gautų paramos paraiškų 35 paraiškos atmestos ir (arba) išregistruotos (prašoma paramos suma pagal tokias paraiškas sudarė 6,775 mln. Eur (iš jų 5,086 mln. – Eur ES lėšos)). 126 paramos paraiškoms buvo skirta 24,2 mln. Eur paramos (iš jų ES lėšos 18,941 mln. Eur, t. y. 36 proc. visai 2014–2020 metų veiksmų programai įgyvendinti skirtų lėšų). Per visą laikotarpį paramos gavėjams išmokėta 6,527 mln. Eur (iš jų ES lėšos 4,922 mln. Eur, t. y. 10 proc. visai 2014–2020 metų veiksmų programai įgyvendinti skirtų lėšų).

Buvo keičiamos 2014–2020 metų veiksmų programos investicinių priemonių įgyvendinimo taisyklės, numatant jose daugiau palengvinimų pareiškėjams. Nuo 2017 m. žvejybos, akvakultūros ir žuvininkystės produktų perdirbimo sektoriuose priimamos paraiškos investicines verslo priemones įgyvendinti supaprastinta tvarka (parama iki 50 tūkst. Eur): nerengiamas verslo planas su finansinių prognozių ataskaitomis, o veiklos aprašas integruotas į paraišką; paprastesnis projekto finansavimo pagrindimas; mažesni reikalavimai atitiktis ekonominio gyvybingumo kriterijams pagrįsti ir kt. 2017 metais buvo keičiamos beveik visų investicinių priemonių įgyvendinimo taisyklės, numatant jose daugiau palengvinimų pareiškėjams: galimybė vėliau pateikti paskolos sutartis, poveikio aplinkai vertinimo ar atrankos dėl jo dokumentus, statybos leidimo dokumentus ir pan. Atsisakyta reikalavimų pareiškėjui pateikti pažymas ir dokumentus, kuriuos Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos gali gauti tiesiai iš trečiųjų šalių ar viešųjų registru. Peržiūrėta ir atsisakyta perteklinių reikalavimų pareiškėjui.

Pagal pateiktas paraiškas 2017 m. buvo prašoma 9,55 mln. Eur paramos (iš jų 2,455 mln. Eur sudarė išregistruotos / atmestos paraiškos). Daugiausiai buvo prašoma paramos pagal paraiškas, pateiktas pagal priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ – 4,009 mln. Eur, „Žvejybos ir

akvakultūros produktų perdirbimas“ – 1,83 mln. Eur ir „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ – 1,64 mln. Eur. 2017 m. pasirašytos 63 paramos sutartys arba priimti sprendimai skirti paramą už 10,283 mln. Eur, t. y. 15 proc. Veiksmų programai skirtų lėšų. Daugiausiai pasirašyta sutarčių pagal 4 Sąjungos prioriteto priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ (6 sutarčių suma 6,466 mln. Eur), 1 Sąjungos prioriteto priemonę „Vidaus vandenų žvejyba ir vidaus vandenų gyvūnija bei augalija – vidaus vandenų gyvūnijos ir augalijos apsaugojimas ir praturtinimas“ (1 sutarties suma 1,354 mln. Eur) ir 5 Sąjungos prioriteto priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ (4 sutarčių suma 1,227 mln. Eur). 2017 m. paramos gavėjams iš viso išmokėta 4,085 mln. Eur paramos, t. y. 6 proc. Veiksmų programos biudžeto.

Toliau buvo vykdoma kompensacinė priemonė dėl žinduolių ir paukščių padarytos žalos žvejams. Pagal paskelbtą naują kvietimą iš viso gautos 31 paramos paraiškos. Paskutinį ketvirtį sėkmingai pradėta įgyvendinti priemonė, skatinanti mokslininkų ir žvejų partnerystę. Plėtojamas mokslininkų ir žvejų keitimasis žiniomis, sprendžiant aktualias žvejybos sektoriaus problemas, taikomieji moksliniai tyrimai, vykdomi pagal jungtinę veiklos sutartį. Iš viso jau gautos 6 paramos paraiškos pagal minėtą priemonę, o prašoma paramos suma sudaro beveik 0,4 mln. Eur. Pagal priemonės „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ supaprastintąsias taisykles gautos 4 paramos paraiškos, prašoma paramos suma sudaro apie 0,18 mln. Eur. Supaprastinta tvarka parama teikiama ir žvejybos bei akvakultūros sektoriams. Tai populiarus būdas nedideliems projektams (parama iki 50 tūkst. Eur) įgyvendinti, nes pareiškėjams nereikia atskirai ruošti verslo plano (veiklos aprašas integruotas į paramos paraišką), paprastesnis finansavimo šaltinių pagrindimas, mažiau skaičiuojama ekonominio gyvybingumo rodiklių. 2018 metais, pagal investicines priemones, skirtas žvejybos, akvakultūros ir perdirbimo sektoriams, numatyta skelbti net po du kvietimus teikti paramos paraiškas supaprastinta tvarka.

3 strateginis tikslas – užtikrinti racionalų žemės naudojimą, efektyvų ir kokybišką žemės santykių reguliavimą bei geodezijos, kartografijos, nekilnojamojo turto kadastro ir erdvinės informacijos infrastruktūros plėtrą.

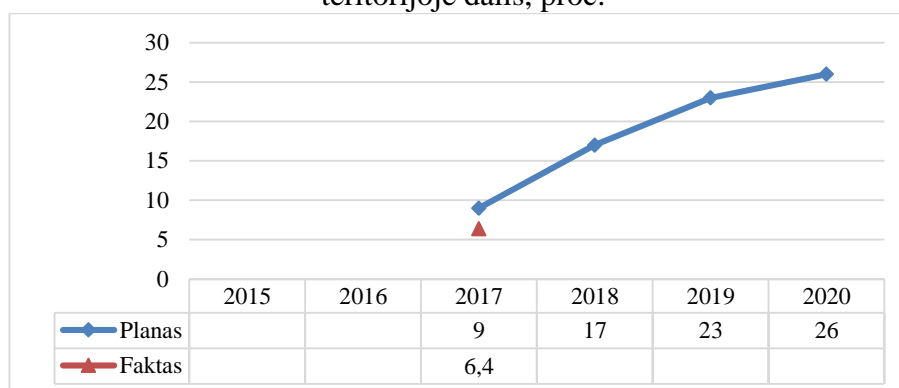
3 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	
03 001	Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas	30 992	25 764	25 097,8	97,41
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>			0,0	0,0	0,0

*03 001 programos „Žemės tvarkymas ir administravimas bei erdvinės informacijos infrastruktūros vystymas“ asignavimai buvo sumažinti, nes metų eigoje sumažėjo lėšų poreikis: dėl užsitęsusių Žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo paslaugų ir Žemės reformos žemėtvarkos projektų įgyvendinimo paslaugų viešųjų pirkimų sutartys su tiekėjais buvo pasirašomos vėliau nei planuota. Be to, piliečiai nepateikė duomenų apie sąskaitas, į kurias būtų galima pervesti priklausančias kompensacijas už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius. Taip pat dėl užsitęsusių bylų nagrinėjimo nebuvo priimti ir neįsiteisėjo visi teismo sprendimai bei nutartys, kuriems įvykdyti buvo suplanuotos lėšos. Asignavimai perskirstyti į kitas programas.

Informacija apie 3 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes (atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių):

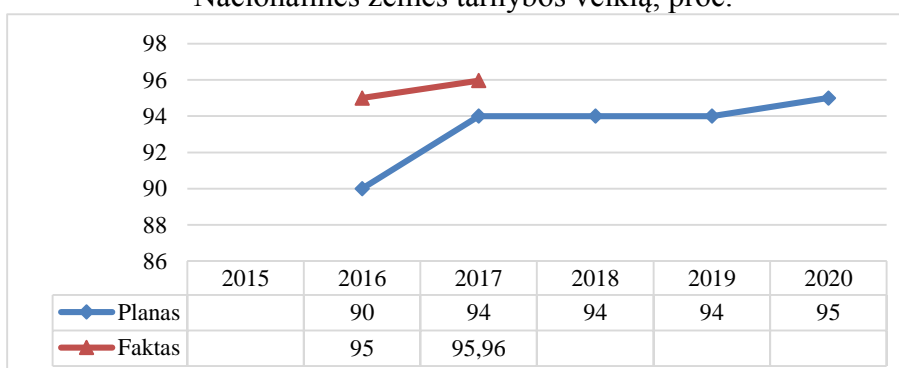
7 grafikas. Suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifiкуotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis, proc.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

Vertinimo kriterijaus „Suformuotų valstybinės žemės sklypų ir identifiкуotų valstybinės žemės plotų šalies teritorijoje dalis“ reikšmė planuojama nuo 2017 metų. Faktinė pasiekta kriterijaus reikšmė 2,6 proc. punkto mažesnė už planuojamą todėl, kad kai kuriose kadastro vietovėse 2017 m. I–III ketv. nebuvo galimybės užsakyti projektavimo paslaugų, kadangi pagal žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo ir įgyvendinimo darbų sutartis nupirktų paslaugų kiekis buvo pasibaigęs.

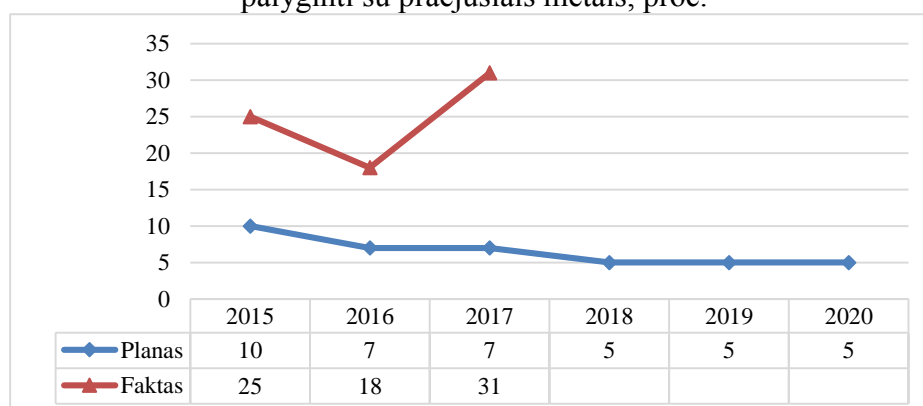
8 grafikas. Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM interesantų dalis, teigiamai vertinanti Nacionalinės žemės tarnybos veiklą, proc.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

Rodiklio „Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM interesantų dalis, teigiamai vertinanti Nacionalinės žemės tarnybos veiklą“ reikšmė apskaičiuojama pagal Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (NŽT) interesantų, pateikusių savo nuomonę apie NŽT veiklą Asmenų aptarnavimo NŽT kokybės vertinimo anketas, pateikiamas asmenims jų aptarnavimo vietose ir interneto svetainėje www.nzt.lt. Interesantų, teigiamai vertinančių NŽT dalis apskaičiuojama kaip einamaisiais metais gautų teigiamų NŽT veiklos vertinimų skaičiaus santykis su bendru gautų vertinimo anketų skaičiumi. Faktinės 2016 ir 2017 m. kriterijaus reikšmės pasiektos didesnės už planuotąsias.

9 grafikas. Erdvinės informacijos infrastruktūros erdvinio duomenų naudotojų skaičiaus pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM duomenys

2017 m. planuota kriterijaus „Erdvinės informacijos infrastruktūros erdvinių duomenų naudotojų skaičiaus pokytis palyginti su praėjusiais metais“ reikšmė viršyta 24 proc. punktais. Lietuvos erdvinės informacijos portalo naudotojų skaičius padidėjo, kadangi 2017 m. keitėsi teisės aktai ir dalies Lietuvos erdvinės informacijos portale teikiamų elektroninių paslaugų naudojimas tapo privalomas. Be to, pasirašius elektroninių paslaugų teikimo sutartį su VĮ „Registru centras“ ir nemokamai peržiūrai pradėjus teikti Adresų registro ir Nekilnojamojo turto kadastro sklypų duomenis, padidėjo bendra Lietuvos erdvinės informacijos portalo informacijos vertė.

Igyvendinant **3 strateginį tikslą**, nuo žemės reformos pradžios (1991 m.) iki 2018 m. sausio 1 d pateikta 787,6 tūkst. piliečių prašymų *atkurti nuosavybės teises* į 4,024 mln. ha žemės *kaimo vietovėje*.

Priimti sprendimai 781,48 tūkst. piliečių atkurti nuosavybės teises į 4,01 mln. ha žemės, miško ir vandens telkinių, tai sudaro 99,78 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto. Liko atkurti nuosavybės teises 6,17 tūkst. piliečių į 8,95 tūkst. ha žemės (iš jų negražinta natūra – 1,27 tūkst. piliečių į 2,33 tūkst. ha plotą), iš jų: 3,40 tūkst. piliečių negalima atkurti nuosavybės teisių į 5,23 tūkst. ha žemės, miško ir vandens telkinių dėl pačių piliečių neveikimo. Per 2017 metus nuosavybės teisės atkurtos 1,51 tūkst. piliečių į 2,7 tūkst. ha žemės.

Nuosavybės teisių atkūrimas miestams priskirtose teritorijose 2018 m. sausio 1 d.

Pateikta 51,80 tūkst. piliečių prašymų atkurti nuosavybės teises į 39,35 tūkst. ha žemės. Priimti sprendimai 45,42 tūkst. piliečių atkurti nuosavybės teises į 35,83 tūkst. ha žemės, tai sudaro 91,05 proc. žemės ploto, nurodyto piliečių prašymuose. Liko atkurti nuosavybės teises 6,39 tūkst. piliečių į 3,52 tūkst. ha žemės plotą. Per 2017 metus nuosavybės teisės atkurtos 0,33 tūkst. piliečiui į 0,20 tūkst. ha miesto žemės.

Asmeninio ūkiui suteiktos ir naudojamos žemės įteisinimas 2018 m. sausio 1 d.

Yra 297,28 tūkst. naudotojų, kurių naudojamas žemės plotas sudaro 634,73 tūkst. ha. 269,35 tūkst. naudotojų privatizavo 580,12 tūkst. ha teisės aktais asmeniniam ūkiui jiems suteiktos ir naudojamos žemės ūkio paskirties žemės, su 23,77 tūkst. naudotojų sudarytos sutartys dėl 49,10 tūkst. ha valstybinės žemės nuomos, taigi iš viso įteisinta 99,13 proc. viso naudojamo asmeninio ūkio žemės ploto. Liko įteisinti 4,16 tūkst. asmeninio ūkio žemės naudotojų į 5,51 tūkst. ha asmeninio ūkio žemės. Per 2017 metus iš viso įteisinta 0,88 tūkst. piliečiui į 1,26 tūkst. ha asmeninio ūkio žemės.

Valstybinės žemės ūkio paskirties žemės įsigijimas. Nuo 2014 m. gegužės 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymui, laisva valstybinė žemės ūkio paskirties žemė neparduodama, išskyrus įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje numatytus atvejus.

Iki 2018 m. sausio 1 d. fiziniai ir juridiniai asmenys iš valstybės įsigijo 345,73 tūkst. ha žemės ūkio paskirties žemės. Per 2017 metus fiziniai ir juridiniai asmenys iš valstybės įsigijo 0,17 tūkst. ha žemės ūkio paskirties žemės.

Vykdydama žemės naudojimo valstybinę kontrolę Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos 2017 metais atliko 14 211 patikrinimų, iš jų: 6391 neplaninių ir 7820 planinių, šiose prioritetinėse srityse:

- 1) patikrinta 1294 išnuomos žemės ūkio paskirties valstybinės žemės sklypų;
- 2) patikrinta 1182 išnuomotų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų;
- 3) patikrinta 2056 suteiktų laikinai naudotis žemės ūkio veiklai plotų;
- 4) patikrinta 1163 apleistų žemės sklypų (plotų);
- 5) patikrinta 820 žemės sklypų, besiribojančių su vandens telkiniais;
- 6) atlikta 1305 kitų žemės naudojimo patikrinimų (namų valdų žemės sklypų, valstybinės žemės plotų, nesuformuotų atskirais žemės sklypais, kuriuose galimai vykdoma neteisėta veikla ir pan.).

Kitos paskirties išnuomotų valstybinės žemės sklypų patikrinimų dalis sudarė 8,23 proc. visų atliktų žemės naudojimo patikrinimų. Vykdam žemės naudojimo valstybinę kontrolę per 2017 metus patikrinimų atlikta 42 proc. daugiau, nei buvo planuota.

Siekiant užbaigti žemės gražinimą miestų teritorijose, yra aktyviai bendradarbiaujama su savivaldybėmis. Organizuoti susitikimai su Kauno, Alytaus ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijomis dėl naujų žemės sklypų formavimo spartinimo Kauno, Alytaus ir Vilniaus miestuose. Vykdam Žemės reformos įstatymo 22 straipsnio nuostatas, savivaldybės, kuriose yra laisvos neužstatytos žemės, pasitvirtino teritorijas, kur bus formuojami perduodami neatlygintinai nuosavybėn nauji žemės sklypai piliečiams nuosavybės teisėms į miesto žemę atkurti.

Iš 2773 piliečių kaimo vietovėje, kuriems liko atkurti nuosavybės teises ir kurie aktyviai dalyvauja nuosavybės teisių atkūrimo procese, 2021 piliečiui žemės sklypai suprojektuoti žemės reformos žemėtvarkos projektuose, likusiems žemės sklypų projektavimo darbai vykdomi arba bus vykdomi artimiausiu metu paskelbus žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo pradžia.

4 strateginis tikslas – stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumą ir gerovę.

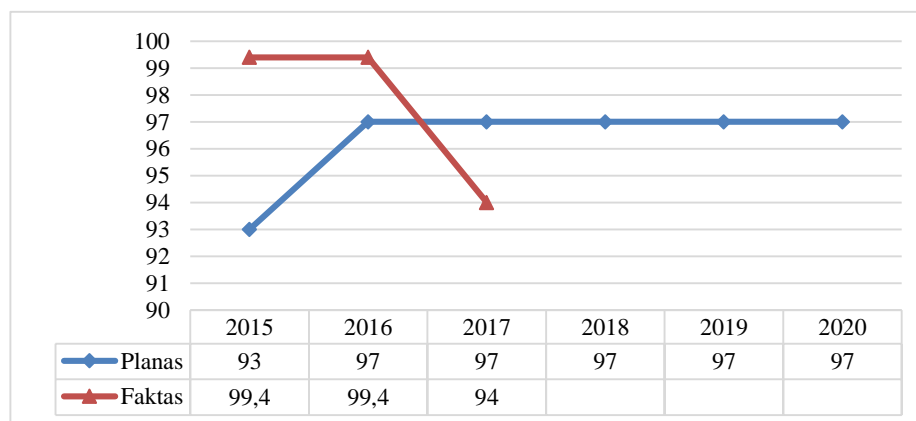
Šio strateginio tikslo savo kompetencijos srityje siekia ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, įgyvendindama 2017–2019 metų strateginį veiklos planą ir vykdydama programą „Valstybinė maisto ir veterinarijos kontrolė“.

4 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur.)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)
04 001	Fitosanitarija, augalų dauginamosios medžiagos ir grūdų kokybės kontrolė, veislių tyrimai	6 971	7 029,8	6 857,6	97,55
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		75,0	75,0	27,1	36,13

Informacija apie 4 strateginio tikslo pažangai matuoti nustatytų efekto vertinimo kriterijų planuotas ir pasiektas reikšmes (atsižvelgiant į kriterijų skaičiavimo metodiką, jų palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių):

10 grafikas. Augalų sveikatingumas, išreikštas proc. patikrinimų, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų

Šaltinis: Valstybinės augalininkystės tarnybos prie ŽŪM duomenys

2015–2016 m. iš esmės visų patikrinimų metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų. Planuota, kad 2017 m. patikrinimai, kurių metu nenustatyta augalų sveikatos reikalavimų pažeidimų, sudarys 97 proc., faktiškai tokie patikrinimai sudarė mažiau – 94 proc. 2017 m. patikrinimų metu nustatytų pažeidimų dalis, palyginti su 2015–2016 metais, šiek tiek padidėjo.

Siekiant užtikrinti augalų sveikatingumą, didinamas ūkio subjektų sąmoningumas, jiems teikiant metodinę pagalbą ir konsultacijas telefonu, el. paštu ir raštu, aiškinant teisės aktų reikalavimus, skleidžiant informaciją žiniasklaidoje ir žemdirbių mokymų metu.

Įgyvendinant **4 strateginį tikslą** užtikrinama, kad į Lietuvos Respublikos ir ES rinką būtų tiekiami fitosanitariniu požiūriu sveiki augalai, augaliniai produktai ir kiti susiję objektai, neplistų kenksmingieji organizmai. Fitosanitariniai tikrinimai vykdomi tiek Lietuvos Respublikoje auginamų, dauginamų augalų, gaminamų augalinių produktų ir kitų su augalais ir augaliniais produktais susijusių

objektų, tiek į Lietuvos Respublikos ir ES teritoriją įvežamų, iš jos išvežamų, teritorijos viduje ir per ją tranzitu vežamų, joje sandėliuojamų, superkamų, realizuojamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų. Šie veiksmai itin svarbūs siekiant įgyvendinti bendrą ES augalų sveikatingumo politiką. Užtikrinama įvežamų, išvežamų ir tiekiamų rinkai vaisių ir daržovių atitiktis prekybos standartams bei atliekama žmonių maistui ir gyvūnų pašarams neskirtų genetiškai modifikuotų augalų ir augalinių produktų kontrolė bei tokių produktų, kuriuose galėtų būti genetiškai modifikuotų organizmų, stebėseną pasienyje ir vidaus rinkoje. Ūkininkams suteikiama galimybė sėti įvairių rūšių žemės ūkio augalų sertifikuotą, Lietuvoje ištirtų ir registruotų veislių patikrintą sėklą, sudaromos geros sąlygos eksportuoti Lietuvoje išaugintą produkciją, nes ji atitinka ne tik ES, bet ir kitų šalių reikalavimus.

Atliekant dauginamosios medžiagos sertifikavimą ir rinkai tiekiamos žemės ūkio, sodo ir daržo augalų dauginamosios medžiagos kokybės kontrolę, užtikrinama jos kokybė, pirkėjas gali įsigyti kokybišką sertifikuotą dauginamąją medžiagą, o tiekėjas – konkurencingai dalyvauti ES rinkoje. Atliekant pluoštinių kanapių auginimo priežiūrą ir vykdant jų produktų kontrolę užtikrinama, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje auginamos pluoštinių kanapių veislės ir tiekiami rinkai pluoštinių kanapių produktai gauti iš kanapių veislių, kuriose tetrahidrokanabinolio kiekis neviršija 0,2 proc.

Vykdamas dauginamosios medžiagos siuntų ir augalų pasėlių stebėseną galimai genetiškai modifikuotų organizmų priemaišų atsiradimo rizikai įvertinti ir genetiškai modifikuotos dauginamosios medžiagos siuntų ir augalų pasėlių kontrolę, užtikrinama, kad Lietuvos Respublikos teritorijoje bus auginamos tik ES registruotos genetiškai modifikuotų augalų veislės.

Valstybės rezerve saugomų grūdų kokybės kontrolė užtikrina, kad grūdai bus išlaikyti nepablogėjusios būklės ir grūdus ilgai saugant bus išvengta nuostolių.

Augalų apsaugos produktų naudotojams prieinami efektyvūs Lietuvos Respublikoje registruoti augalų apsaugos produktai kovai su augalų ligomis, kenkėjais ir piktžolėmis ir kt. Siekiama, kad augalų apsaugos produktų naudojimo pažeidimų mažėtų. Tik registruoti ir tinkamai saugomi augalų apsaugos produktai gali būti tiekiami rinkai ir naudojami nekeliant pavojaus žmonių sveikatai, gyvūnams ir aplinkai.

Įgyvendinant žemės ūkio ministro valdymo srities strateginius tikslus, 2017 metais atliktais darbais ir vykdytomis priemonėmis buvo siekiama užtikrinti žemės ir maisto ūkio konkurencingumą, plėtoti žemės ūkio ir maisto produktų eksportą. ES BŽŪP ir valstybės pagalbos priemonių pagalba įvairinama ekonominė veikla kaime, palaikomos žemdirbių pajamos, skatinamas aplinką saugantis ir puoselėjantis ūkininkavimas.

Vykdytos Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programos priemonės padėjo sudaryti sąlygas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui.

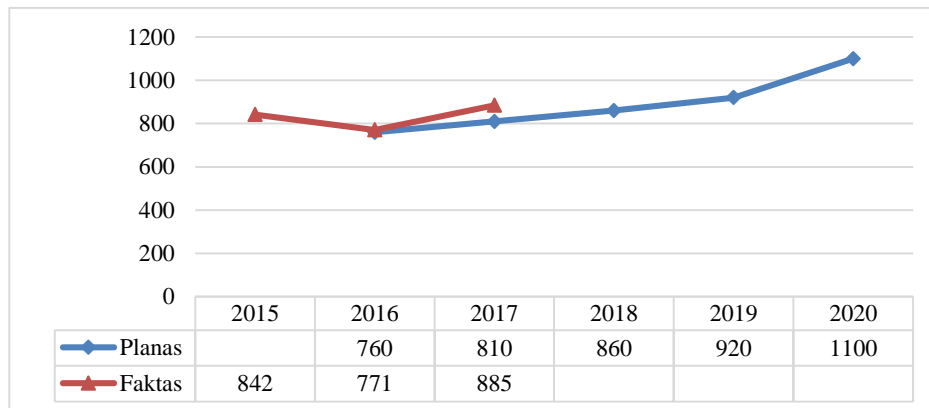
Iš 2,77 tūkst. piliečių kaimo vietovėje, kuriems liko atkurti nuosavybės teises ir kurie aktyviai dalyvauja nuosavybės teisių atkūrimo procese, 2 tūkst. piliečių žemės sklypai jau suprojektuoti žemės reformos žemėtvarkos projektuose, likusiems žemės sklypų projektavimo darbai vykdomi arba bus vykdomi artimiausiu metu paskelbus žemės reformos žemėtvarkos projektų rengimo pradžią. Siekiant užbaigti žemės grąžinimą miestų teritorijose, aktyviai bendradarbiaujama su savivaldybėmis.

Buvo užtikrinama, kad į Lietuvos Respublikos ir ES rinką būtų tiekiami fitosanitariniu požiūriu sveiki augalai, augaliniai produktai ir kiti susiję objektai, neplistų kenksmingieji organizmai, vykdyta Lietuvoje pagaminto, įvežto, importuoto ir tiekiamo Lietuvos rinkoje maisto, pašarų, gyvūnų, gyvūninių produktų ir veterinarinių vaistų, veterinarinės paskirties biocidų valstybinė kontrolė, teikiama informacija ir konsultacijos visuomenei.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

4.5 kryptis: Tausaus ir konkurencingo žemės bei maisto ūkio stiprinimas

11 grafikas. Bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

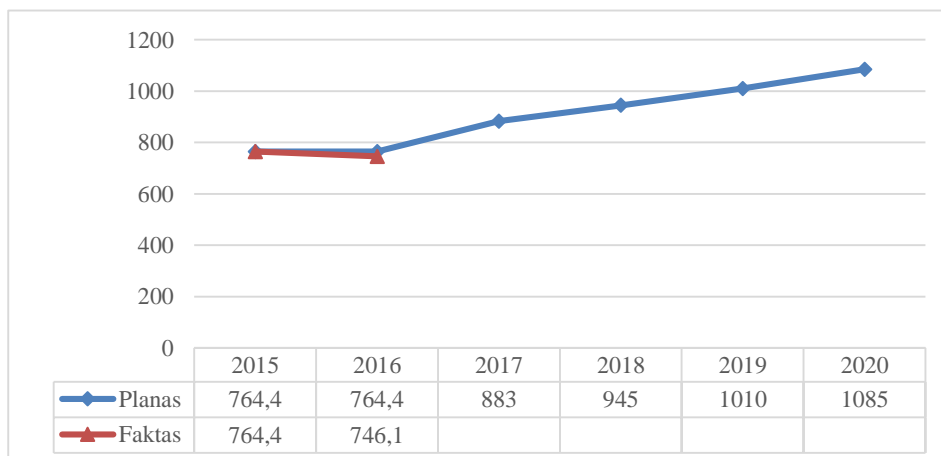
Eurostat duomenimis, Lietuvoje žemės ūkio produkcija (gamintojo kainomis), tenkanti vienam ha žemės ūkio naudmenų, palyginti su ES šalimis, per pastaruosius penkerius metus sudarė apie 39 proc. ES-28 šalių vidurkio ir apie 70 proc. ES-13 šalių vidurkio.

2016 m. bendrosios žemės ūkio produkcijos, skaičiuojant to meto kainomis, buvo pagaminta apie 10 proc. mažiau nei 2015 m. Tai lėmė sumažėjęs visų žemės ūkio augalų derlius ir mažesnės kai kurių produktų supirkimo kainos. Didžiausią bendrosios žemės ūkio produkcijos dalį sudarė grūdai. 2016 m. Lietuvoje bendrosios žemės ūkio produkcijos, tenkančios 1 ha žemės ūkio naudmenų, rodiklis buvo vienas mažiausių ES – mažiau bendrosios žemės ūkio produkcijos, tenkančios 1 ha žemės ūkio naudmenų, buvo pagaminta tik Latvijoje, Estijoje ir Bulgarijoje.

Nors 2017 m. pasižymėjo itin nepalankiomis oro sąlygomis žemdirbystei, išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. bendrosios žemės ūkio produkcijos buvo pagaminta 885 Eur 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, arba 9 proc. daugiau nei planuota.

Tai lėmė išaugusios žemės ūkio produktų supirkimo kainos. Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis žemės ūkio produktų supirkimo kainos 2017 m., palyginti su 2016 m., padidėjo 14,1 proc. (augalininkystės produktų – 5,6 proc., gyvulių ir gyvulininkystės produktų – 21 proc.).

12 grafikas. Vidutinės kaimo gyventojų pajamos per mėn., tenkančios 1 namų ūkiui, Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys

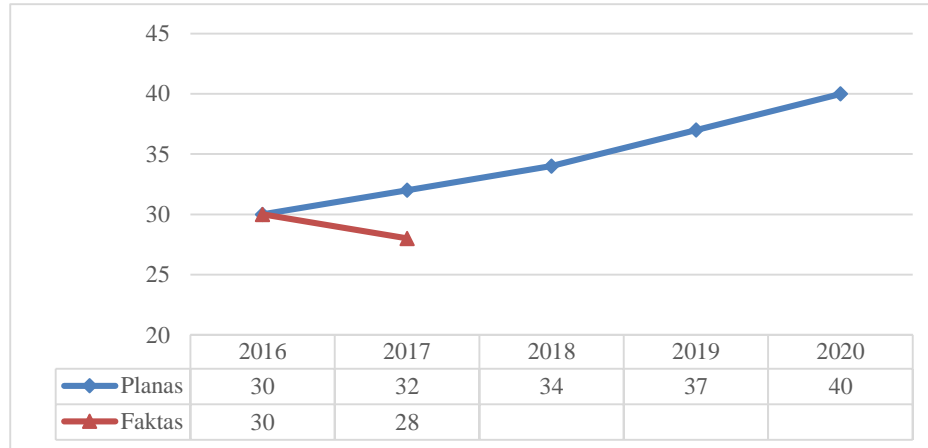
Vidutinės kaimo gyventojų pinigines pajamas per mėnesį, tenkančios 1 namų ūkiui, 2010 m. sudarė 73,1 proc. miesto gyventojų pajamų. Augant gamybos našumui ir teikiant žemės ūkio ir kaimo plėtros paramą, šis atotrūkis sumažėjo ir 2015 m. kaimo gyventojų mėnesinės pajamos, tenkančios 1 namų ūkiui, sudarė jau 88,4 proc. miesto gyventojų namų ūkio pajamų.

2016 m. kaimo gyventojų pajamos, tenkančios 1 namų ūkiui, šiek tiek sumažėjo. 2017 m. duomenų dar nėra.

Užtikrinant teisingesnę paramos žemės ūkiui paskirstymą, kryptingai remiant smulkius ūkius, smulkią verslo plėtrą ir kooperaciją, didinant užimtumą, numatome, kad 2020 m. kaimo gyventojų pinigines pajamas per mėnesį, tenkančias 1 namų ūkiui, turėtų praktiškai susilyginti su miesto gyventojų namų ūkių pajamomis. Atsižvelgiant į kriterijaus skaičiavimo metodiką, jo palyginti su ES vidurkiu nėra galimybių.

4.5.1. Darbas. Ūkininkų derybinės galios stiprinimas ir konkurencingumo didinimas

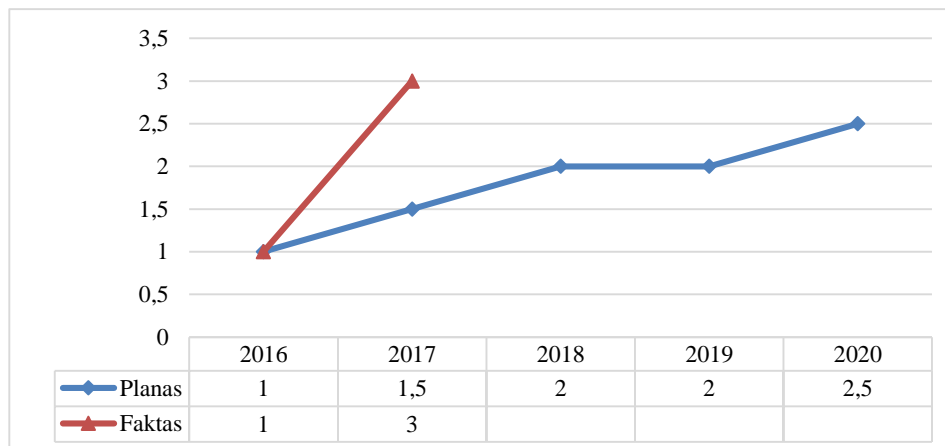
13 grafikas. Žemės ūkio kooperatyvų dalis pagal žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą, proc.

Šaltinis: Žemės ūkio ministerijos duomenys

Kriterijaus „Žemės ūkio kooperatyvų dalis pagal žemės ūkio produktų supirkimą ir realizavimą“ reikšmė planuojama nuo 2016 m. 2017 m. kriterijaus reikšmė pasiekta 4 proc. punktais mažesnė už planotąją. Planavimo metu negalėjo būti žinoma, kokia dalis žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų), sieksiančių dalyvauti pripažinimo procese pagal naujai įsigaliojusią pripažinimo tvarką, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. liepos 22 d. įsakymu „Dėl Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) pripažinimo žemės ūkio kooperatinėmis bendrovėmis (kooperatyvais) tvarkos aprašo ir Pažymos apie kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) atitiktį Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo nustatytiems reikalavimams formos patvirtinimo“ galės pasiekti sugriežtintoje pripažinimo tvarkoje nurodytus reikalavimus. Sugriežtintus pripažinimo reikalavimus 2017 m. pasiekė mažiau žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų).

14 grafikas. Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamų pokytis, proc.

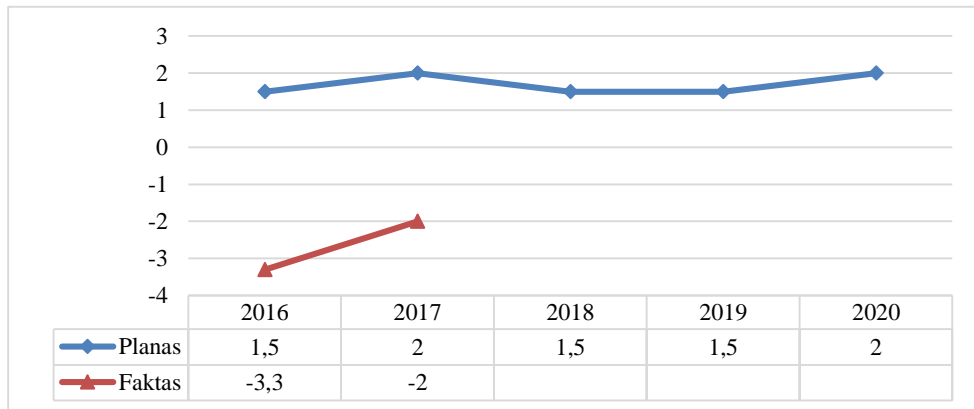
Šaltinis: Žemės ūkio ministerijos duomenys

Kriterijaus reikšmė planuojama nuo 2016 m. Pripažintų žemės ūkio kooperatyvų pardavimo pajamos pamažu didėja. 2017 m. kooperatyvų pardavimo pajamos padidėjo 3 proc. (1,5 proc. punkto daugiau, nei planuota rodiklio reikšmė).

4.5.2. Darbas. Skatinimo sistemos tausiam ūkininkavimui plėtoti diegimas

15 grafikas. Ploto, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės), padidėjimas, proc.

Šaltinis: VŠĮ „Ekoagros“ duomenys

Plotas, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės) 2017 m. sumažėjo 2 proc., palyginti su 2016 m. Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ buvo deklaruotas 208,1 tūkst. ha žemės ūkio naudmenų plotas, kuris atitinka planuotą reikšmę. Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ deklaruotas 48,9 tūkst. ha plotas (9,5 tūkst. ha mažesnis nei planuotas), nes daliai pareiškėjų pasibaigė prisiimtų įsipareigojimų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos priemonę „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“ vykdymas, o Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ pradėta įgyvendinti nuo 2015 m. ir nėra populiarūs pareiškėjų tarpe.

4.5.3 darbo „Melioracijos sistemų nuosavybės santykių ir atsakomybės pertvarkymas“ rodiklyje yra numatyta, kad iki 2020 m. pabaigos valstybei priklausantys melioracijos statiniai būtų perduoti jų tiesioginiams naudotojams. Šiuo metu yra rengiama Melioracijos statinių racialesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelių studija, kurioje vienas iš uždavinių yra išanalizuoti esamų melioracijos statinių nuosavybės santykių pertvarkymo teisinės, ekonomines ir finansines bei technines galimybes, atsižvelgiant į pakitusią žemėnaudą bei naudos gavėjus, naudojančius melioracijos statinius.

Parengus Melioracijos statinių racialesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelį (įvykdymo terminas – 2018 m. II ketv.), 2018 m. IV ketv. bus parengtas Melioracijos įstatymo pakeitimo projektas. Tik Seimui priėmus minėtąjį įstatymą bus galima nustatyti faktines valstybei priklausančių melioracijos statinių dalies rodiklio reikšmes pagal metus ir jas atvaizduoti grafiškai.

Svarbiausi atlikti darbai, įgyvendinant Vyriausybės programą

Žemės ūkio ministerija 2017 metais įgyvendino Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“ numatytus darbus ir veiksmus.

Praeitų metų meteorologinės sąlygos žemės ūkio gamybai buvo ypač nepalankios, tačiau išankstiniais Statistikos departamento duomenimis bendrosios žemės ūkio produkcijos vertė, palyginti su 2016 m., padidėjo 15,8 proc. Bendrosios žemės ūkio produkcijos, skaičiuojant 1 naudojamų žemės ūkio naudmenų hektarui, pagaminta 885 Eur, arba 9 proc. daugiau, nei planuota. Tai lėmė išaugusios žemės ūkio produktų supirkimo kainos. Išankstiniais duomenimis, žemės ūkio produktų supirkimo kainos 2017 m., palyginti su 2016 m., padidėjo 14,1 proc.

Galima daryti prielaidą, kad padidėjusios žemės ūkio produktų supirkimo kainos, taikytos žemdirbių pajamų palaikymo priemonės ir išaugusios eksporto apimtys turėjo įtakos ir žemės ūkio sektoriaus pajamų didėjimui.

2017 m. Europos Komisija pradėjo diskusijas dėl Europos Sąjungos bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) po 2020 m. Rengiantis deryboms dėl BŽŪP ateities, įvairiuose ES lygio susitikimuose pristatant Lietuvos poziciją akcentuojama vienodų konkurencinių sąlygų tarp ES ūkininkų užtikrinimo svarba, kartu pabrėžiant, kad naujuoju finansiniu laikotarpiu būtina užbaigti tiesioginių išmokų konvergencijos procesą, teikiami siūlymai Europos Komisijai dėl BŽŪP supaprastinimo.

Dedamos pastangos sukurti finansines paskatas ūkininkų susijungimui, didinti jų kooperuotos veiklos konkurencingumą. Siekiant sudaryti galimybę kooperatyvams, kurie užsiima savo narių ūkiuose užaugintų ar pagamintų žemės ūkio produktų supirkimu ir pardavimu gauti investicinę Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos (toliau – Programa) paramą, 2016 m. gruodžio mėn. inicijuotas Programos pakeitimas. Europos Komisija 2017 m. vasario 14 d. sprendimu C(2017)1167 pritarė Programos pakeitimams, susijusiems su kooperacijos plėtros skatinimu žemės ūkyje ir agrarinės aplinkosaugos priemonės papildymu nauja subveikla.

Susijungę į gamintojų grupes (organizacijas) ūkininkai ir kiti gamintojai tampa aktyvesni, sėkmingiau diegia inovacijas, prisitaiko prie naujų technologijų bei naujos besikeičiančios aplinkos, labiau tarpusavyje dalijasi patirtimi, turi geresnes galimybes naudotis praktinėmis, mokslinėmis ir techninėmis žiniomis. Tam buvo patvirtintos Programos priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“ įgyvendinimo taisyklės, žemės ūkio subjektams, ūkininkams ir potencialiems kooperatyvų steigėjams teikiamos konsultacijos dėl kooperatyvų kūrimosi, veiklos ir jų narių skatinimo perdirbti pirminę žemės ūkio produkciją bei gamintojų grupių steigimosi klausimais.

Daugiau dėmesio skiriama smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams modernizuoti bei jų konkurencingumui didinti. Gerinant smulkiųjų ir vidutinių ūkių padėtį, priimtas sprendimas dėl papildomos išmokos už pirmuosius hektarus taikymo 2018 m., šiai išmokai skiriant 15 proc. visos ES tiesioginių išmokų metinės sumos. Apie šį sprendimą informuota Europos Komisija.

Parama smulkiems ir vidutiniams ūkiams teikiama pagal Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ supaprastintąsias įgyvendinimo taisykles. Paraiškas šios veiklos srities paramai gauti pareiškėjai galėjo teikti 2017 m. rugsėjo – spalio mėn., o šiam paraiškų šaukimui numatytas 30 mln. Eur paramos lėšų biudžetas. Parama, priklausomai nuo žemės ūkio sektoriaus, teikiama finansuojant 40 proc. ar 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų vertės, didžiausia paramos suma projektui negali viršyti 50 tūkst. Eur. Pateikta 880 paramos paraiškų, kurios šiuo metu vertinamos.

Lietuvos žemės ūkio sektoriui pastaraisiais metais teko daug iššūkių dėl situacijos pieno rinkoje, liūčių sukeltų padarinių, afrikinio kiaulių maro ir kitų įvykių, todėl ypatingą dėmesį turime skirti rizikos valdymo priemonėms. Įgyvendinant Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatytus veiksmus, inicijuotas projektas „Žemės ūkio gamybos rizikų valdymas įsteigiant Rizikų valdymo fondą“. Projekto valdymo darbo grupė iki 2017 metų pabaigos parengė Rizikų valdymo fondo įkūrimo koncepciją ir ją pristatė socialiniams partneriams. Išanalizuota teisinė aplinka ir numatyti būtini teisės aktų pakeitimai, susiję su Rizikų valdymo fondo steigimu, įmokų dydžių nustatymu, išmokų mokėjimu, žalų vertinimu, fondo administravimu.

Įgyvendinant Plane numatytą veiksmą „Vietinės gamybos produktų vartojimo didinimas plėtojant trumpąsias maisto tiekimo grandines“, 2017 m. paraiškų teikimui pagal Programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ padaryti priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimai: praplėstas galimų pareiškėjų ratas, numatant, kad projekte gali dalyvauti ir žemės ūkio ir maisto produktų perdirbimu užsiimančios subjektai; padidinta paramos suma vienam projektui nuo 80 tūkst. Eur iki 90 tūkst. Eur; pakeistas atrankos kriterijus, nustatantis mažesnę projekto dalyvių skaičių.

2017 m. II ketvirtyje įgyvendintas 4.5.2 darbo „Skatinimo sistemos tausiam ūkininkavimui plėtoti diegimas“ 2 veiksmas „Tausaus ūkininkavimo remtinių veiklų sąrašo išplėtimas“ – patikslintos ir papildytos priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklės, sudarant galimybę pareiškėjams ir (arba) paramos gavėjams prisiimti įsipareigojimus pagal naują veiklos „Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“ sritį „Daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamojoje žemėje“. Šios naujos veiklos srities įgyvendinimas ypatingai svarbus aplinkosauginiu požiūriu, nes yra susijęs su dideliais ariamosios žemės plotais, kurie nesiriboja su natūralia augalija

apaugusiais plotais. Įgyvendinant šią veiklos sritį, daugiamečių žolių plotai ariamosios žemės laukuose formuojami specialiai ir yra labai svarbūs laukinės faunos išlikimui.

Ministerija 2017 m. taip pat vykdė pagal suplanuotą eigą veiksmus, numatytus:

I prioriteto „Darni, atsakinga ir sveika visuomenė“ 1.5 kryptyje „Aplinkos, tinkamos darniai gyventi visoms gyvybės formoms, kokybės užtikrinimas“ – 1.5.1.2. Aplinkosaugos atžvilgiu funkcionalios tręšimo ir stebėsenos sistemos sukūrimas;

III prioriteto „Viešojo sektoriaus efektyvumo ir skaidrumo didinimas“ 3.1 kryptyje „Viešojo sektoriaus efektyvumo didinimas“ – 3.1.3.5. Valstybinės žemės apskaitymas; 3.2 kryptyje „Viešųjų ir administracinių paslaugų modernizavimas ir informacinės visuomenės plėtra“ – 3.2.1.5. Sudarymas teisinių, administracinių ir finansinių prielaidų centralizuotai kurti, teikti, gauti ir tvarkyti erdvinis topografijos ir inžinerinės infrastruktūros duomenis; sudaryti statinio informacinio modeliavimo norminių dokumentų kompleksą ir nacionalinį statybos informacijos klasifikatorių; 3.5 kryptyje „Vietos savivaldos ir regionų stiprinimas“ – 3.5.2.5. Žemės gražinimo proceso užbaigimas; 3.5.3.4. Valstybinės žemės perdavimo patikėjimo teise valdyti savivaldybėms tvarkos supaprastinimas.

IV prioriteto „Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra“ 4.1. kryptyje „Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra“ – 4.1.6.3. Biodujų energijos galimybių, poreikių įvertinimas ir šios srities plėtra.

Be to, pagal kompetenciją prisidėjome prie veiksmų, už kuriuos tiesiogiai atsakingos kitos ministerijos, įgyvendinimo.

Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatyti darbai žemės ūkio srityje yra orientuoti į konkrečių rezultatų siekimą. Ūkininkų derybinės galios stiprinimas, parama smulkiems ir vidutiniams ūkiams padeda didinti jų veiklos konkurencingumą, užtikrinti kaimo gyventojų pajamas ir užimtumą. Tai sudaro sąlygas efektyvinti žemės ūkio veiklą ir gaminti daugiau bendrosios žemės ūkio produkcijos, skaičiuojant 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, kartu skatinant aplinką saugantį ir puoselėjantį ūkininkavimą.

Žemės ūkio ministerija koordinuoja Nacionalinės 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162, ir Tautinio paveldo apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. 1475, įgyvendinimą.

Informacija apie nurodytų tarpinstitucinių programų įgyvendinimą pateikiama ataskaitos prieduose.

PRIDEDAMA. 11 lapų.

NACIONALINĖS 2014–2020 METŲ GYVULININKYSTĖS SEKTORIAUS PLĖTROS PROGRAMOS 2017 METŲ ATASKAITA

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 patvirtinta Nacionalinė 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programa (toliau – Programa), kurioje nustatyti gyvulininkystės sektoriaus plėtros tikslai ir uždaviniai. Programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. 3D-216 patvirtintas Nacionalinės 2014–2020 metų gyvulininkystės sektoriaus plėtros programos įgyvendinimo 2017–2020 metais veiksmų planas.

Programos įgyvendinimą koordinuoja Žemės ūkio ministerija. Įgyvendinant Programą dalyvauja Žemės ūkio ministerija, jos reguliavimo srities ir kitos su gyvulininkyste susijusios institucijos, kitos ministerijos, įstaigos, valstybės įmonės.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Eil. Nr.	Tikslų, uždavinių ir vertinimo kriterijų pavadinimai, mato vienetai	Metinis planas*	Įvykdyta	Įvykd. procentas
	Programos strateginis tikslas – stiprinti į vidaus ir užsienio rinką orientuotą konkurencingą gyvulininkystės sektorių, ūkinių gyvūnų augintojams užtikrinanti pajamas, o vartotojams – geros kokybės produktus			
	Visuomenės dalis, kuri renkasi lietuviškus gyvulininkystės produktus, procentais (nustatoma apklausos būdu), procentai	92	95	+3 proc. punktai
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – mėsa, procentai	56	54	-2 proc. punktai
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – pieno produktai, procentai	85	81	-4 proc. punktai
	Vidaus rinkos dalis, kurią sudaro lietuviška gyvulininkystės produkcija – kiaušiniai, procentai	88	81	-7 proc. punktai
1.	Tikslas – didinti ūkinių gyvūnų skaičių ir plėsti gyvulininkystės produkcijos gamybą, drauge užtikrinti aplinkos apsaugą			
	Bendroji gyvulininkystės produkcija, mlrd. Eur	1,07	0,95	89
	Ūkinių gyvūnų skaičiaus didėjimas, palyginti su 2012 metais, procentais:			
	mėsinių veislių galvijų (ir mišrūnų)	12	79	+67 proc. punktai
	pieninių veislių galvijų	10	-16	-26 proc. punktai
	arklių	5	2	-3 proc. punktai
	kiaulių	15	15	0
	avių	15	103	+88 proc. punktai
	ožkų	10	75	+65 proc. punktai
	paukščių (vištos)	15	32	+17 proc. punktų
	triušių	10	-34	-44 proc. punktai
	bičių šeimų, vnt.	12	32	+20 proc. punktų

1.1.	Uždavinys: Palaikyti ūkinių gyvūnų augintojų pajamas – daugiausia savanoriškosios susietosios paramos ir papildomą nacionalinę paramą skirti gyvulininkystės sektoriui			
	Ūkinių gyvūnų, už kuriuos mokamos išmokos pagal specialiąją paramos schemą, skaičius, tūkst. vnt.	160	403,6	252
	Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetais	95 500	71 093	74
1.2.	Uždavinys: Didinti gyvulininkystės ūkių konkurencingumą – užtikrinti didžiausią investicinės paramos gyvulininkystės sektoriaus projektams įgyvendinti intensyvumą			
	Gyvulininkystės ūkių, kurie, gavę paramą, įdiegė naujas technologijas, dalis (iš visų gavusių paramą ūkių), procentai	50	94	+44 proc. punktai
	Gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų, kuriems suteikti kreditai su uždarnosios akcinės bendrovės Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija ir kompensuota dalis garantinio užmokesčio, skaičius, vienetai	95	57	60
1.3.	Uždavinys: Užtikrinti gyvulininkystės ūkių, pagal teisės aktus negalinčių įsigyti daugiau žemės, veiklos tęstinumą ir plėtrą, žemės valdų struktūrų gerinimą – suteikti jiems pirmenybę nuomotis valstybinę žemę			
	Sudaryta ilgalaikių išpirktos žemės nuomos sutarčių su gyvulininkystės ūkiais, kurie patys negali žemės įsigyti dėl įstatymuose nustatyto įsigijamos žemės ploto ribojimo, vienetai	7	0	0
1.4.	Uždavinys: Skatinti gyvulininkystės produkcijos gamybą ir eksportą			
	Išskirtinės kokybės gyvulininkystės produktų gamintojų dalis (iš visų išskirtinės kokybės produktų gamintojų), procentai	39	36	-3 proc. punktai
	Ekologinės gamybos ūkiuose sertifikuotų gyvulių skaičiaus padidėjimas, procentai	2	7	+5 proc. punktai
	Tarptautinių parodų, kuriose dalyvauja Lietuvos gyvulininkystės produktų gamintojai (kasmet), vienetai	7	5	71
1.5.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės sektoriaus kooperaciją			
	Pripažintos gyvulininkystės produkcijos gamintojų grupės, vienetai	3	0	0
	Uždavinys: Skatinti technologinių procesų, susijusių su aplinkos apsauga, optimizavimą			
	Pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetai	3	0	0
	Mokymo renginių, informacinių kampanijų efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti skirtinguose upių baseinuose klausimais, vienetais	88	211	239
2.	Tikslas – diegti gyvulininkystės ūkiuose naujausias technologijas, mokslo laimėjimus, užtikrinti aukštos kvalifikacijos gyvulininkystės ūkiui būtinų specialistų rengimą			
	Vykdomų gyvulininkystės srities inovacinės praktikos sklaidos projektų (iš visų žemės ūkio inovacinės praktikos sklaidos projektų) dalis, procentai	40	45,4	+5,4 proc. punktai
2.1.	Uždavinys: Plėtoti gyvulininkystės srities mokslinius tyrimus ir eksperimentinę veiklą			

	Finansuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros, taikomųjų mokslinių tyrimų projektų, vienetai	15	20	133
	Gyvulininkystės šakos eksperimentinių, mokomųjų ir bandymų ūkių infrastruktūros atnaujinimo projektų, vienetai	3	0	0
	Ūkiuose vykdomų gyvulininkystės šakos parodomųjų bandymų, vienetai	20	5	25
2.2.	Uždavinys: Aprūpinti gyvulininkystės ūkius kvalifikuotais specialistais			
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso gyvulininkystės studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	0	0
	valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso agronomijos studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais	50	0	0
2.3.	Uždavinys: Skatinti vaikų ir jaunimo susidomėjimą gyvulininkystės sektoriumi			
	Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių gyvulininkystės edukaciniuose renginiuose, skaičius	500	10 403	20,8 karto
3.	Tikslas – tobulinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą, didinti veislinių ūkinių gyvūnų skaičių, saugoti ūkinių gyvūnų genetinius išteklius			
	Veislinių ūkinių gyvūnų (galvijų, arklių, kiaulių, avių, ožkų) dalis (iš visų ūkinių gyvūnų), procentais	26	18	-8 proc. punktai
3.1.	Uždavinys: Stiprinti ūkinių gyvūnų veislininkystės sistemą			
	Kontroliuotų per metus veislinių ūkinių gyvūnų, tūkst. vnt.	293	268	91,5
	Veislinių ūkinių gyvūnų, įrašytų į kilmės knygas, tūkst. vnt.	75	70,4	93,8
	Kontroliuojamų karvių produktyvumo (iš karvės primelžto pieno) didėjimas per metus, kilogramai	50	230	460
	Surengtų kasmetinių veislinių ūkinių gyvūnų parodų, forumų, konferencijų, vienetai	3	7	233
3.2.	Uždavinys: Užtikrinti ūkinių gyvūnų genetinių išteklių išsaugojimą			
	Sukomplektuotų per metus selekcinį branduolių, vienetais	13	19	146
4.	Tikslas – užtikrinti gyvūnų gerovę ir sveikatingumą			
	Galvijų bandų, dalyvaujančių įgyvendinant šalies sveikos bandos statuso programą (bandos, neužsikrėtusios tuberkulioze, leukoze, brucelioze), procentais	99,8	97,6	-1,2 proc. punkto
4.1.	Uždavinys: Užtikrinti tinkamą užkrečiamųjų ligų prevenciją, įgyvendinti ūkinių gyvūnų ligų stebėsenos programas			
	Lietuvos teritorija, apsaugota nuo ypač pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų, procentais	100	99,8	99,8
	Utilizuota per metus šalutinių gyvūninių produktų, tūkst. tonų	10	8,9	89

*) 2017 m. vertinimo kriterijų siektinos reikšmės apskaičiuotos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1162 nustatytas 2014, 2017 ir 2020 m. vertinimo kriterijų reikšmes.

Nepasiektų arba viršytų vertinimo kriterijų reikšmių priežastys:

1 tikslo vertinimo (rezultato) kriterijų:

„Bendroji gyvulininkystės produkcija, mlrd. Eur“ – remiantis Statistikos departamento išankstinio vertinimo duomenimis, planuota reikšmė 2017 m. pilnai nepasiekta. Gyvulininkystės produkcijos vertė sumažėjo dėl žemų gyvulininkystės produktų supirkimo kainų.

„Ūkinių gyvūnų skaičiaus didėjimas, procentais“: viršyta mėšinių galvijų, avių ir ožkų skaičiaus didėjimo planuota reikšmė – tam įtakos turėjo susietosios paramos teikimas už mėšinių veislių galvijus, mėšines avis ir pienines ožkas bei parama už veislinių ūkinių gyvūnų įsigijimą; pieninių veislių galvijų skaičiaus mažėjimui įtakos turėjo žemos gyvulininkystės produkcijos supirkimo kainos, dėl ko kai kurie gyvulių laikytojai atsisakė pieninių veislių galvijų auginimo; bičių šeimų skaičiaus didėjimui įtaką turėjo bitininkystės sektoriuje teikiama parama, kasmet sulaukianti vis didesnio susidomėjimo.

1 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Ūkinių gyvūnų, už kuriuos mokamos išmokos pagal specialiąją paramos schemą, skaičius, tūkst. vnt.“ planuota reikšmė viršyta. 2013 metais planuojant vertinimo kriterijaus reikšmes specialioji parama buvo teikta tik mėšiniams galvijams ir mėšinėms avims, o naujuoju 2015–2020 m. laikotarpiu, patvirtintinus papildomai dvi naujas schemas – susietosios paramos mėšai auginamų pieninių veislių buliams ir susietosios paramos pieninėms ožkoms, ūkinių gyvūnų skaičius nuo 2013 metų ženkliai išaugo.

„Gyvulininkystės ūkių, gaunančių paramą iš papildomų nacionalinių tiesioginių išmokų lėšų, vienetais“ planas neįgyvendintas, nes mažėja ūkių, laikančių gyvulius, ūkiai stambėja.

„Gyvulininkystės ūkių, kurie, gavę paramą, įdiegė naujas technologijas, dalis (iš visų gavusių paramą ūkių), procentai“ planas viršytas, nes ūkininkai labai aktyviai diegia naujas technologijas gyvulininkystės ūkiuose.

„Gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų, kuriems suteikti kreditai su uždarnosios akcinės bendrovės Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija ir kompensuota dalis garantinio užmokesčio, skaičius, vienetai“ planuota reikšmė neįgyvendinta. Rengiant Programą buvo planuota, kad gyvulininkystės plėtrai skirtų projektų be ES paramos (teikiant kreditus su ES parama garantinis užmokestis nėra kompensuojamas) ir kurių įgyvendinimui bus imami kreditai su garantija, kasmet didės. Tačiau ūkio subjektai nesinaudojo, kaip planuota, kreditais su garantijomis ir projektus gyvulininkystės sektoriuje įgyvendino imdami kreditus be garantijos arba nuosavomis lėšomis.

„Sudaryta ilgalaikių išpirktos žemės nuomos sutarčių su gyvulininkystės ūkiais, kurie patys negali žemės įsigyti dėl įstatymuose nustatyto įsigyjamos žemės ploto ribojimo, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes nė viena įmonė nepareišė pageidavimo/poreikio. Be to, nuo 2014-05-01 pasikeitė teisinis reglamentavimas, įtvirtinta galimybė gyvulininkystės ūkiams, laikantiems daugiau kaip 500 SG, įsigyti daugiau nei 500 ha žemės. Šis pakeitimas taip pat galėjo sąlygoti poreikio nebuvimą valstybei išpirkti sklypus, vėliau nuomotinus gyvulininkystės ūkiams.

„Ekologinės gamybos ūkiuose sertifikuotų gyvulių skaičiaus padidėjimas, procentai“ planuota reikšmė viršyta dėl didėjančio susidomėjimo ekologiniu žemės ūkiu ir dėl teikiamos paramos.

„Tarptautinių parodų, kuriose dalyvauja Lietuvos gyvulininkystės produktų gamintojai (kasmet), vienetai“ planas neįgyvendintas, nes gyvulininkystės produkcijos gamintojai pateikė paraišką dalyvauti tik 5 tarptautinėse parodose.

„Pripažintos gyvulininkystės produkcijos gamintojų grupės, vienetai“ planuota reikšmė nepasiekta, nes šiuo metu dar tik vertinamos gautos paramos paraiškos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonę „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ veiklos srities „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas žemės ūkio sektoriuje“.

„Pastatyta biodujų jėgainių gyvulininkystės ūkiuose, vienetai“ planuota reikšmė 2017 metais nepasiekta, nes užtruko paramos paraiškų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ vertinimas. Šiuo metu parama skirta 8 projektams, kuriuose prašoma paramos suma – 11,999 mln. Eur. Užtrukus projektų vertinimui pareiškėjai, patvirtinus paramą, susidūrė su problemomis užtikrinant projekto finansavimą skolintomis lėšomis. Šiuo metu pasirašytos 8 projektų įgyvendinimo sutartys ir projektai įgyvendinami.

„Mokymo renginių, informacinių kampanijų efektyvaus mėšlo ir srutų, susidarančių nuotekų tvarkymo, optimalaus ūkininkavimo vandensaugos tikslams pasiekti skirtinguose upių baseinuose klausimais, vienetais“ planuota reikšmė viršyta, nes organizuojami mokymai, seminarai yra aktualūs daugeliui ūkininkų ir jie noriai dalyvauja.

2 tikslo vertinimo (rezultato) kriterijaus:

„Vykdomų gyvulininkystės srities inovacinės praktikos sklaidos projektų (iš visų žemės ūkio inovacinės praktikos sklaidos projektų) dalis, procentai“ planas viršytas, nes parama buvo skirta visiems parodomiesiems bandymams, kurie atitiko bendrus nustatytus reikalavimus.

2 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Finansuotų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros, taikomųjų mokslinių tyrimų projektų, vienetai“ planas viršytas, nes 2017 m. buvo suformuotas didesnis poreikis mokslinių tyrimų ir taikomiesiems darbams vykdyti.

„Gyvulininkystės šakos eksperimentinių, mokomųjų ir bandymų ūkių infrastruktūros atnaujinimo projektų, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonių įgyvendinimo taisyklėse nebuvo nustatyta išskirtinių sąlygų šiems ūkiams, buvo finansuojami visi projektai, atitinkantys bendrus nustatytus tinkamumo ir atrankos kriterijus.

„Ūkiuose vykdomų gyvulininkystės šakos parodomųjų bandymų, vienetai“ planas neįgyvendintas, nes 2017 m. parama buvo skirta visiems parodomiesiems bandymams, kurie atitiko bendrus nustatytus reikalavimus.

„Valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso gyvulininkystės studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais“ ir „Valstybės finansuojamų I pakopos 1 kurso agronomijos studijų šakos studentų vietų (per metus), vienetais“ planas neįgyvendintas, nes nuo 2017 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo redakcijai, nebeliko studijų tikslinio finansavimo. Naujos redakcijos įstatymo 83 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad ministerijos turi teisę apmokėti asmenų, studijuojančių valstybės nefinansuojamose studijų vietose, studijų kainą arba jos dalį iš joms patvirtintų valstybės biudžeto asignavimų Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka. Švietimo ir mokslo ministerija parengė Vyriausybės nutarimo, reglamentuojančio asmenų, studijuojančių valstybės nefinansuojamose studijų vietose, studijų kainos arba jos dalies apmokėjimo valstybės biudžeto lėšomis tvarką, projektą, kuris keletą kartų buvo derinamas su suinteresuotomis institucijomis, tačiau 2017 m. nutarimas nebuvo priimtas. Dėl šių priežasčių ŽŪM 2017 m. rudenį neturėjo teisinio pagrindo atrinkti į Aleksandro Stulginskio universitetą (ASU) ir Lietuvos sveikatos mokslų universitetą (LSMU) įstojusius studijuoti agronomijos ir gyvulininkystės specialybių asmenis, su kuriais galėtų sudaryti sutartis ir kurių studijos būtų remiamos iš ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų.

„Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių gyvulininkystės edukaciniuose renginiuose, skaičius“ planas viršytas, nes 2013 metais planuojant vertinimo kriterijaus reikšmes, dar nebuvo patvirtinta Šviečiamoji gyvulininkystės programa. Pradėjus įgyvendinti Šviečiamąją gyvulininkystės programą, kilo didelis susidomėjimas ir per 2017 m. įvyko 277 renginiai, kuriuose dalyvavo 10403 dalyvių (201 šviečiamasis renginys, 76 parodos ir pažintinės išvykos į ūkininko ūkį ar mokslo ir studijų instituciją).

3 tikslo vertinimo (rezultato) kriterijaus:

„Veislinių ūkinių gyvūnų (galvijų, arklių, kiaulių, avių, ožkų) dalis (iš visų ūkinių gyvūnų), procentais“ planuota reikšmė nepasiekta, nes sumažėjo veislinių ūkinių gyvūnų (ženklinamų individualiai) skaičius. Tam įtakos turėjo žemos pieno supirkimo kainos (dėl to nemažai pieninių galvijų augintojų atsisakė veislininkystės veiklos), taip pat pasikeitė veislinių ūkinių gyvūnų įrašymo į kilmės knygas tvarka ir apmokėjimas (apmokama tik už per metus padarytus įrašus apie šiuo metu esančius gyvus veislinius gyvulius).

3 tikslo uždavinių vertinimo (produkto) kriterijų:

„Kontroliuojamų karvių produktyvumo (iš karvės primelžto pieno) didėjimas per metus, kilogramai“ planuota reikšmė viršyta, nes pieninės galvijininkystės srityje ūkiai intensyviai vykdo selekciją produktyvumo požymių didėjimo linkme.

„Surengtų kasmetinių veislinių ūkinių gyvūnų parodų, forumų, konferencijų, vienetai“ planas viršytas, nes įvertinus gautas paraiškas, paaiškėjo, kad bus organizuojami 7 renginiai.

„Sukomplektuotų per metus selekcinį branduolių, vienetais“ reikšmė viršyta, nes 2016 m. patikslintas UAB „Lietuvos žirgynas“ laikomų žirgų selekcinį branduolių skaičius, UAB „Šeduvos avininkystė“ suformuotas 1 naujas Lietuvos šiuurkščiavilnių avių selekcinis branduolys.

4 tikslo ir jo uždavinio vertinimo kriterijų planuotos reikšmės pasiektos 89–99 proc.

TAUTINIO PAVELDO PRODUKTŲ APSAUGOS, JŲ RINKOS IR AMATŲ PLĖTROS 2012–2020 METŲ PROGRAMOS 2017 METŲ ATASKAITA

Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programa patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. 1475 „Dėl tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programos patvirtinimo“ (toliau – TPP programa). TPP programos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. sausio 12 d. įsakymu Nr. 3D-14 patvirtintas TPP programos 2015–2017 metų priemonių planas.

Žemės ūkio ministerija siekia sudaryti kuo palankesnes sąlygas tradiciniams amatininkams kurti, pristatyti ir populiarinti tautinio paveldo produktus. 2015 metais buvo atlikti Tautinio paveldo veiklos finansavimo taisyklių pakeitimai, pagal kuriuos tradiciniams amatininkams sudarytos palankesnės galimybės pasinaudoti valstybės pagalba pristatant tautinio paveldo produktus įvairiuose renginiuose tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Tautinio paveldo produktai pristatyti Vilniaus „Kaziuko“ ir Kauno „Kazimiero“ mugėse, „Jūros šventėje 2017“ Klaipėdoje ir kitose mugėse. Taip pat 2017 m. sausio mėn. Berlyne vykusioje tarptautinėje maisto pramonės, žemės ūkio ir sodininkystės parodoje „Žalioji savaitė – 2017“ Žemės ūkio ministerija Lietuvos nacionaliniame stende pristatė kulinarinio paveldo maisto produktus. Tautinio paveldo produktai pristatyti ir kitose užsienio šalių renginiuose: „Vilniaus dienos Gdanske“ Lenkijoje, „Jarmark Jagelionski“ Liubline, „Slaviankij bazar“ Vitebske ir kt.

Vykdoma tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną, tęsiamas tautinio paveldo produktų, tradicinių amatų neformaliojo mokymo programų ir tradicinių amatų meistrų atestavimo procesas. TPP programos įgyvendinimo rezultatai pateikti 1 lentelėje.

2017 m. siekiant įgyvendinti TPP programos uždavinį – skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui – parengtos Mokymo metodinės rekomendacijos tradicinių amatų meistrams, kurių tikslas – padėti tradicinių amatų meistrams kokybiškiau organizuoti tradicinio amato mokymus.

Įgyvendinant TPP programą dalyvauja Kultūros ministerija, Ūkio ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Aplinkos ministerija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos ir savivaldybės.

1 lentelė. TPP PROGRAMOS 2017 M. REZULTATAI

Eil. Nr.	Tikslų ir uždavinių vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės			Įgyvendinanti institucija
		planuota	įvykdyta	įvykdymo procentas	
Strateginis tikslas – saugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą					
	Naujų darbo vietų, susijusių su tradicinių amatų veikla, skaičius	20	71 ¹	355	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija
	Tautinio paveldo produktų paklausos didėjimas tarp vartotojų, procentais (nustatoma apklausos būdu)	5	9	+4 proc. punktai	Žemės ūkio ministerija
1.	Tikslas – plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą				
	Tradicinių amatininkų, pasinaudojusių valstybės pagalbos galimybėmis, dalis, procentais	50	44	-6 proc. punktai	Žemės ūkio ministerija
1.1.	Uždavinys – tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą				

¹ Išlaikytos darbo vietos, remiantis 2017 m. Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto atlikta tautinio paveldo gamintojų apklausa.

	Gaminių, pripažintų tautinio paveldo produktais, skaičius	3 000	2529	84	Žemės ūkio ministerija
	Tradicinių amatininkų, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, skaičius	550	779	142	Žemės ūkio ministerija
1.2.	Uždavinys – tobulinti teisinės prielaidas, skatinančias tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų išsaugojimą				
	Tautinio paveldo veiklos sričių, kurioms teikiama valstybės pagalba, skaičius	4	4	100	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija
	Tautinio paveldo objektų, būdingų konkrečiai vietai ar etnografiniam regionui, atitikties specifikacijų parengimas	–	–	–	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija
1.3.	Uždavinys – sudaryti sąlygas teikti valstybės pagalbą ir Europos Sąjungos paramą tradiciniams amatininkams, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais				
	Finansuotų projektų, susijusių su tautinio paveldo produktų plėtra, skaičius per metus	15	110 ²	733	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija
1.4.	Uždavinys – skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą				
	Įkurtų ir tradicinių amatų veiklą plėtojančių tradicinių amatų centrų skaičius	16	20	125	Žemės ūkio ministerija, savivaldybės
2.	Tikslas – išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą				
	Tradicinių amatininkų, kurių tradicinių amatų veiklos kvalifikacijos lygis pakilo, dalis procentais (nustatoma apklausos būdu)	50	19	-31 proc. punktas	Žemės ūkio ministerija, savivaldybės
2.1.	Uždavinys – tobulinti tradicinių amatininkų mokymus				
	Parengtos tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo metodikos	4	4	100	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija
	Sukurtas tradicinių amatininkų, kurių gaminiai sertifikuoti ir pripažinti tautinio paveldo produktais, kompetencijų ugdymo tinklas	–	–	–	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija
2.2.	Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus				
	Tradicinių amatininkų, dalyvavusių kvalifikacijos tobulinimo mokymuose, skaičius	200	235 ³	118	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija
	Organizuotų vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymų, skaičius	10	—	—	Žemės ūkio ministerija
	Apmokytų tradicinių amatininkų (pradedant internetinio verslo įgūdžių rinkodaros pagrindais ir baigiant tarptautinės internetinės prekybos įgyvendinimui) skaičius	15	—	—	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija

² Pagal Ūkio ministerijos administruojamą 2014–2020 m. Europos Sąjungos investicijų veiksmų programos priemonę „Prioritetinių turizmo plėtos regionų e-rinkodara“ įgyvendinama 24 projektai už 4,8 mln. Eur, kurie prisideda prie tautinio paveldo produktų populiarinimo (pvz.: „Tradicinio lietuviško maisto gidas“, „Gynybinio ir gamtos paveldo keliai“, „Naujai atgimęs kultūros paveldas – prieinamas visiems“ ir kt.). 2017 m. projektų vykdytojams išmokėta 0,7 mln. Eur, vykdomos turizmo rinkodaros priemonės. Žemės ūkio ministerija, vadovaujantis Tautinio paveldo veiklos finansavimo taisyklėmis, skyrė paramą 86 tradiciniams amatininkams.

³ Iš jų 75 amatininkai ir tradicinių paslaugų teikėjai dalyvavo 6 Lietuvos kultūros tarybos programų kvalifikacijos tobulinimo projektuose.

2.3.	Uždavinys – skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui				
	Tradicinių amatų meistrų, rengiančių tradicinių amatų edukacinius užsiėmimus vaikams ir jaunimui, skaičius	50	53	106	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija
	Vaikų ir jaunimo, dalyvavusių tradicinių amatų edukaciniuose užsiėmimuose, skaičius per metus	300	485 ⁴	162	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos
2.4.	Uždavinys – atlikti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną				
	Atliktų mokslinių tyrimų tautinio paveldo produktų išsaugojimo srityje skaičius	3	4	133	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija
3.	Tikslas – formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvaizdį šalyje ir užsienyje				
	Tautinio paveldo produktų įvaizdžio gerėjimas tarp vartotojų, procentais (nustatoma apklausos būdu)	5	24	480	Žemės ūkio ministerija
3.1.	Uždavinys – populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas				
	Išleistų leidinių ir vaizdinės medžiagos, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius	5	39	780	Žemės ūkio ministerija, Ūkio ministerija, savivaldybės
	Finansuotų tradicinių parodų, mugių, konferencijų ir kitų renginių skaičius	8	45 ⁵	563	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, savivaldybės
	Prekybos vietų, skirtų prekiauti tautinio paveldo produktais, skaičius	4	38 ⁶	950	Žemės ūkio ministerija, Aplinkos ministerija, savivaldybės
	Kasmet premijuotų tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų skaičius	2/1	2/1	100	Žemės ūkio ministerija
3.2.	Uždavinys – skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktų projektų įgyvendinimą				
	Finansuotų, susijusių su tautinio paveldo produktų populiarinimu, projektų, kuriuos pateikė asociacijos, dalis, procentais	10	15 ⁷	+5 proc. punktai	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija
3.3.	Uždavinys – stiprinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą su turizmo sektoriais				
	Įgyvendintų bendrų projektų, populiarinančių tautinio paveldo produktus, skaičius	5	44 ⁸	880	Žemės ūkio ministerija, Kultūros ministerija, Ūkio ministerija, savivaldybės

⁴ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos organizuojuose tradicinių amatų edukaciniuose užsiėsimuose dalyvavo 485 vaikai, moksleiviai ir jaunimas.

⁵ Iš jų: 8 – Aplinkos ministerijos, 16 – Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos.

⁶ 24 savivaldybės turi prekybos vietas skirtas prekiauti tautinio paveldo produktais.

⁷ Iš Lietuvos kultūros tarybos programų finansuota 5 asociacijų projektai.

⁸ Iš Lietuvos kultūros tarybos programų finansuota 15 projektų, susijusių su tautinio paveldo produktų populiarinimu; 29 savivaldybių projektai.

3.4.	Uždavinys – tobulinti informacinį tinklalapį, skirtą tradiciniams amatams plėtoti ir tautinio paveldo produktams populiarinti				
	Sukurtas tradicinių amatininkų poreikius atitinkantis tinklalapis ne tik lietuvių, bet ir užsienio kalbomis	3	3 ⁹	100	Žemės ūkio ministerija

2 lentelė. TPP PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS 2017 METAIS

Tikslo, uždavinio ir priemonės pavadinimas	Asignavimai (eurais)		
	patvirtinti	panaudoti	panaudojimo procentas
Strateginis tikslas – išsaugoti ateinančioms kartoms tradicinius amatus ir užtikrinti tautinio paveldo produktų – etninės kultūros vertybių – perėmimą ir tradicijų tęstinumą			
Tikslas – plėtoti valstybės pagalbą, skatinančią tautinio paveldo produktų išsaugojimą, kūrimą ir realizavimą			
Uždavinys – tęsti tautinio paveldo produktų sertifikavimo procesą			
Priemonė – tautinio paveldo produktų vertinimas, išvadų pateikimas ir patikrų atitikimas	5 000	4 294	85
Priemonė – fizinių ir juridinių asmenų, kurių gaminiai pripažinti A kategorijos tautinio paveldo produktais, sertifikavimo išlaidų kompensavimas	5 792	2 052	35 ¹⁰
Uždavinys – tobulinti teisinės prielaidas, skatinančias tautinio paveldo produktų ir tradicinių amatų išsaugojimą			
Priemonė – maisto produktų saugos higienos reikalavimų maisto gamintojams, kurie gamina tradicinius gaminius, nustatymas	0	0	0
Priemonė – tautinio paveldo produktų aprašų pagal atskirus etnografinius regionus rengimas	0	0	0
Priemonė – parama tradicinių amatininkų ir tautinio paveldo veiklos subjektų projektams įgyvendinti	61 098	86 764	142
Uždavinys – skatinti tradicinių amatų centrų kūrimą Lietuvoje (ypač Vidurio Lietuvoje ir Vilniaus regione), užtikrinti tradicinių amatų centrų veiklą			
Priemonė – parama tradicinių amatų centrų plėtrai	627 509	556 020	89
Tikslas – išplėtoti ir koordinuoti tradicinių amatų mokymo sistemą			
Uždavinys – tobulinti tradicinių amatininkų mokymus			
Priemonė – kompetencijų tobulinimo sistemos modelio sukūrimas ir seminarų organizavimas	5 100	0	0
Uždavinys – užtikrinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo, vadybos, verslumo ir rinkodaros mokymus			
Priemonė – tradicinių amatininkų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo programos rengimas ir mokymų organizavimas	8 000	0	0
Uždavinys – skatinti tradicinių amatų meistrus perduoti tradicinių amatų įgūdžius jaunimui			
Priemonė – mokymo metodinių rekomendacijų profesijos, bendrojo ugdymo mokytojams parengimas ir seminarų organizavimas	5 000	4 900	98
Uždavinys – vykdyti mokslinius tyrimus ir tautinio paveldo produktų plėtros stebėseną			

⁹ Tradicinių amatininkų poreikius atitinkantis tinklalapis www.tautinispaveldas.lt lietuvių, anglų bei rusų kalbomis.

¹⁰ Priemonei skirtų lėšų panaudojimo procentas mažas, nes užtruko sutarčių su ekspertais pasirašymas, o pirmasis ekspertų komisijos posėdis įvyko tik birželio mėnesį.

Priemonė – tradicinių amatų, tradicinių amatų centrų plėtros analizė	5 000	12 000 ¹¹	240
Priemonė – atestuotų tradicinių amatų meistrų įtraukimo į švietimo sistemą galimybių studija ir jos įgyvendinimas	5 000	0	0
Tikslas – formuoti patrauklų tautinio paveldo produktų įvairzdį šalyje ir užsienyje			
Uždavinys – populiarinti tautinio paveldo produktus ir tradicines paslaugas			
Priemonė – leidinių, pristatančių tautinio paveldo produktus šalyje ir užsienyje, finansavimas	6 633	0 ¹²	0
Priemonė – parama tautinio paveldo produktams pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo, žemės ir maisto ūkio specializuotose parodose ir mugėse	9 000	24 845	276
Priemonė – tradicinių amatininkų ir tradicinių amatų centrų kasmetinio konkurso organizavimas	5 720	8 000	140
Priemonė – tautinio paveldo konferencijos organizavimas	8 620	7 236	84
Priemonė – prekybos tautinio paveldo produktais vietų kūrimo ir lengvatų suteikimo skatinimas	0	0	0
Uždavinys – skatinti tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų asociacijų veiklą ir jų pateiktų projektų įgyvendinimą			
Priemonė – parama tradicinius amatininkus ir tautinio paveldo veiklos subjektus vienijančių asociacijų projektinei veiklai	0	0	0
Uždavinys – stiprinti asmenų užsiimančių tautinio paveldo veikla tarpusavio ryšius ir bendradarbiavimą su turizmo sektoriais			
Priemonė – tautinio paveldo produktus populiarinančių projektų turizmo sektoriuje finansavimas	5 000	0	0
Uždavinys – tobulinti informacinį tinklalapį, skirtą tradiciniams amatams plėtoti ir tautinio paveldo produktams populiarinti			
Priemonė – tautinio paveldo interneto svetainės atnaujinimas ir priežiūra. Tautinio paveldo produktų informacinės sistemos palaikymas ir plėtojimas	2 896	3 388	117
1. Iš viso Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų (ŽŪM lėšos), iš jų:	841 828	709 499	87
1.1. Valstybės biudžeto lėšos	214 319	153 479	72
1.2. ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos (įskaitant bendrojo finansavimo lėšas)	627 509	556 020	89
2. Kitų institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant TPP programą, lėšos:			
2.1. Savivaldybių		495 164	
2.2. Kultūros ministerijos		294 600	
Iš viso TPP programos priemonėms finansuoti (1+2)		1 499 263	

Žemės ūkio ministerija. Pagal Tautinio paveldo produktų apsaugos, jų rinkos ir amatų plėtros 2012–2020 metų programos 2015–2017 metų priemonių planą, 2017 metais tradicinių amatų centrų plėtrai buvo numatyta skirti 627 509 Eur ES finansuojamos programos lėšų (įskaitant bendrojo finansavimo lėšas), panaudota 709 499 Eur.

Kultūros ministerija. 2017 metais tautinio paveldo produktams pristatyti nacionalinėse ir tarptautinėse turizmo, žemės ir maisto ūkio specializuotose parodose ir mugėse buvo skirta 53 100 Eur. Finansuotas tradicinių amatininkų ir tradicinių paslaugų teikėjų kvalifikacijos tobulinimo neformaliojo švietimo programos parengimas ir mokymų organizavimas, kuriam skirta 22 300 Eur. Iš Lietuvos

¹¹ LAEI atliktas tyrimas „Tautinio paveldo produktų gamybos dinamikos ir poveikio vertinimas“.

¹² 2018 m. bus užbaigtas leidinys, skirtas Tautinio kostiumo metams paminėti – 7 235,8 Eur.

kultūros tarybos programų paremti 5 asociacijų pateikti projektai, kuriems įgyvendinti skirta 56 800 Eur. Taip pat skirta 68 200 Eur bendriems projektams, populiariausiems tautinio paveldo produktus turizmo sektoriuje. Iš viso įgyvendinti 52 tradicinių amatų plėtros ir sklaidos projektai, kuriems skirta 294 600 Eur.

Ūkio ministerija. 2017 m. neteikė paramos tradicinių amatininkų ir tautinio paveldo veiklos subjektų projektams įgyvendinti, kadangi Programos 01.01.03.01 priemonei įgyvendinti nebuvo numatyta asignavimų iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. Tačiau pagal Ūkio ministerijos administruojamą 2014–2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos priemonę „Prioritetinių turizmo plėtros regionų e-rinkodara“ įgyvendinami 24 projektai už 4,8 mln. Eur, kurie prisideda prie tautinio paveldo produktų populiarinimo (projektų pavyzdžiai: „Tradicinio lietuviško maisto gidas“, „Gynybinio ir gamtos paveldo keliai“, „Naujai atgimęs kultūros paveldas – prieinamas visiems“ ir kt.). 2017 m. projektų vykdytojams išmokėta 700 000 Eur, vykdomos turizmo rinkodaros priemonės.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos. Lietuvos saugomų teritorijų direktorių organizuotuose edukaciniuose užsiėmimuose dalyvavo 485 vaikai, moksleiviai ir jaunimas. Lietuvos saugomose teritorijose organizuota 16 vnt. tradicinių parodų, mugių, konferencijų ir amatų mokymo seminarų.

Savivaldybės. Įgyvendinant TPP programą dalyvavo 26 savivaldybės, kurios TPP programos projektams skyrė 495 164 Eur.
